The First Telugu Bi-Weekly in Andhra Desa and the only Telugu Newspaper
for H E H The Nizam's Dominions.

గోలకొండ పత్రిక

GOLKONDA PATRIKA

HYDERABAD-DN: Monday 15-7-1935

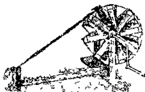
౧౦౩౦౫

ప్రతి సోమ, గురువారములందు ప్రకటింపబడును

సంపుటము ౧౦ | తూపుబజారు, హైదారాబాదు (దక్కన్) | నం॥ చందా
సంచిక ౨౦ | శ్రీ యువనామ సం॥ ఆషాఢ శు॥ ౧౪ సోమవారము ౧౫—౧౦—౧౩౪౪ ఫ. | ౬ రూపాయలు

ఖద్దరుయొక్క పరమార్థము

—గాంధి మహాత్ముడు

పట్టణ వాసులకు పెద్ద పెద్ద యంత్రములచే నేయబడిన గుడ్డలతో పోల్చగా కొంత ముతకయైన గుడ్డలను చేనూర్పి యిత్తరవాత్రములవలె [illegible] పనివారలకుమాత్రమే పనులు కల్పించుట ఖద్దరుయొక్క పరమార్థమెన్నటికిని కాదు. వ్యవసాయ [illegible] కల్పించుట ఖద్దరుయొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యము. ఆ ఉద్దేశ మింకను నెరవేరుటలేదు.

ఆ ఉద్దేశము ఖద్దరువలన నెరవేరుటకు ఆదిస్వతంత్రమైన్యము పోషకముగనుండవలెను. గ్రామములు తమకు కావలసిన రొట్టెనుగాని, అన్నమునుగాని తామే స్వయముగా తయారుచేసికొనునట్లు వారిసొంత వాడుకకు కావలసిన ఖద్దరును కూడ స్వాతంత్ర్యముగా తయారుచేసికొనవలెను. మిగిలిన దానిని వారు అమ్మవచ్చును. ఖాదీసేవయొక్క రంగుమారిన గాని, చరఖాసంఘము అవలంబించుచున్న పద్ధతి మారినగాని యీ యుద్దేశ్యము నెరవేరదు.

[illegible] చాలా వరకు మార్పులు జేసినతో అన్ని మార్పులను ఖాదీసేవచేయు ప్రతియొకరును తెలిసికొనియుండవలెను.

ఎవరికి కావలసినంతవరకు ఖద్దరును వారే తయారుచేసికొనుటముఖ్యము. [illegible] పట్టణవాసులకు నిజముగా యెంత అవసరమో అంతవరకే అమ్మకమునకు తయారుచేసికొనబడును. అప్పుడది చరఖాసంఘము పూరిసిద్ధముండక వర్తకులబద్ధ [illegible]

[illegible]

వారికంటె దూరదేశవాసులకే గూడ నెక్కువకూలి లభించుచున్నది. దాదాపు నేతవారికి లభించినంత కూలి వారికి లభించుచున్నది. ఇందుకు చరిత్రవిద్ధములగు కారణములు కలవు. కాని చరిత్రసిద్ధములు అవుటవలన నవి న్యాయములు కాజాలవు.

సంఘము వారి క్రిందనున్న పనులన్నిటిలోను సమానత్వము. ఏకత్వముగూడ నెక్కువచుటకు [illegible] కొన్ని సందర్భములయందు [illegible] కొంత తగ్గింపవలెనని కోరవలసివచ్చును. [illegible] సమానముగానుండు సూచనను [illegible] అంగీకరించు [illegible] సంబంధించిన పనులన్నిటిలోను కూలిసమానముగా నుండవలెనను సిద్ధాంతములో పరమాత్మమే [illegible] ఎంతవరకు పొందగలరో అంతవరకు పొంద బహుత్వము [illegible] ఇదంతయు ఒక్కసారిగా చేసినప్పటికి [illegible] ప్రారంభము చేయవలెను. [illegible] కలుగుఫలితములను గూర్చి పరిశోధనము చేయుచున్నాను. అయినప్పటికిని సాధారణముగా నూలు వడుకువారు [illegible] దగినదిగా నుండును [illegible] పొందదగినకూలిగా నుండును [illegible]

[illegible]

నవరాత్రులలో హిందువుల కర్తవ్యము

యుగపతిసింహాగారు

ఇదివరకు వ్రాసిన విషయములబట్టి హిందువులకు [illegible] ముగా విశదమగును. పక్కాల [illegible] సి విరూపించినాను. ఇంతియేకాక మనము చేయవలసిన కార్యములనేకములు కలవు.

చందాలు వసూలు చేయుట

హిందువులు విశేషముగా ద్రవ్యమును మంచికార్యము లందును చెడ్డకార్యములందును వినియోగింతురు. [illegible] ప్రతిగ్రామమందును యువకులు [illegible] జనుల యుపయోగార్థము వినియోగించుటకై [illegible] చేయవలెను. ఆ ద్రవ్యమును ఈ క్రింది విధములలో నుపయోగింపవచ్చును.

వ్యాయామములు

ప్రతిగ్రామమందును నవరాత్రులలో యువకు లందరకు వ్యాయామపోటీ పరీక్షలు పెట్టవలెను. పూర్వకాలములో ఇట్టిపందెములుండెను [illegible] బరువులెత్తుట, పరుగు [illegible] పద్ధతుల ననుసరించి బరువులెత్తుట, గుండునిసురుట (Pulling the weight) దుముకుట, [illegible] దండధుంకు (Pole jump) యిట్టివిషయములో ప్రవేశపెట్టవలెను. పాల్గొనువారికి వినోదముకలిగించును, ఉత్సాహమిచ్చును, బలమునిచ్చును. ఆట్టిఆటలలో ప్రథమ ద్వితీయులకు బహుమానములియ్యవలెను.

వ్యవసాయకులకు

పశుప్రదర్శనము ప్రతిగ్రామమందు చేయవలెను. [illegible] పశువులను మంచిస్థితిలో నుంచువారికి బహుమానములియ్యవలెను. [illegible] పెట్టవచ్చును.

శిశు ప్రదర్శనము

శిశువులకు ఆరోగ్యము [illegible] గ్రామములో నున్న ఆరోగ్యము [illegible] బహుమానములియ్యవలెను.

పారిశుద్ధ్యము

గ్రామములు పరిశుభ్రముగ [illegible] ప్రతిగ్రామమందు [illegible] యందు [illegible] పోటీపరీక్షలు [illegible] బహుమతులిచ్చుచు [illegible] అవశ్యకమై యున్నది.

భజనలు, హరికథలు

ఇవిచాలా ముఖ్యము [illegible] ఇరువది [illegible]

[illegible]

చారిత్రక కథ

వాగ్దానము

ఎం. ఎస్. వీరయ్యగారు
[అనువాదకులు]

(౧)

హిందూదేశమునందలి యుత్తర ప్రాంతముల నూ ఖాళి చక్రవర్తి మొగలాయి చక్రవర్తియైన యక్బరు గెలిచినాడు మిగిలినది రాజపుత్రరాష్ట్రము; యతడు దానినిసైతము గైకొన ప్రయత్నించినాడు ప్రాసాన శత్రు పోరు మిగిలినది. మొగలాయిసైన్యాలచేత ముట్టడింపబడి రాజపుత్రదేశముపయి దండయాత్ర సాగించిరి; కథ మొదలైనది.

(౨)

రాజపుత్రయోధులు స్వదేశమును గాపాడుటకు ప్రాణములు త్యజించ ప్రాయముగా వహించి గొప్ప సాహసముతో పోరినారు. తుట్టతుదకు విజయము మొగలులకే లభించినది. ఆ రాజపుత్రసామ్రాజ్యాధిపతి రాణాప్రతాపసింహుడు తనయోధులతో ప్రయాణించి కొండల గుహలందు దాగుకొని కాలక్షేపము చేయవలసి వచ్చెను. వన్యఫలాశనము, పటపర్ణాశ్రమవాసము గాదటు విధినిర్ణయము అయినది. వైరగతి దప్పించుకొనవలెనని? చరిత్రపరివర్తనమున మానవులకు కష్టములు సంభవించును. ఆపదలందు ధైర్యము ధీరజనలక్షణము. అని గుర్తించిన రాణా ధైర్యమును పరిహరించలేదు.

(౩)

రాజపుత్రులతో మొగలాయి దండుమునుముందుకు జొచ్చుకుపోవుచుండెను! ఎవనిచేతను పర్వతప్రదేశములనుండి మొగలుసైన్యము పరుగిడి సైనికుల దోపిడి సాగించి యథాపూర్వముగా నడిపింపబడును గావున రఘుపతిసింహుడను యోధుడు సాహసియై రాజపుత్రయోధుల కొందరిని చేర్చుకొనెను. పర్యాక్రమముతో దాడి సల్పి గొప్పగొప్ప మొగలు దళనాయకుల కొందరిని బంధింపజేసినాడు. మొగలుయోధులాతని బంధింప ఎన్నివిధముల యత్నించినను సాధ్యపడలేదు! యతనికోసము యెంతవెదకిననుకనిపించడు. సర్వవ్యాపియైనట్లు వారిముఖ్యుల ప్రాణములు దక్కి తరిమి సైనికులకు పోరాడవలసి వచ్చెను.

(౪)

రఘుపతిసింహునకొక భార్యయు, నొక పుత్రుడును దప్ప మరెవ్వరును లేరు. తాను లేనిపుడు తనయుడు (బిడ్డ) జబ్బుపడియుండెను. స్వరాజ్యమందలి భక్తి చేతనతడు వ్యాధిని లెక్కచేయక యుద్ధమున రక్తపాతములలో పరిశ్రమముగా సంచరించినాడు. అశ్వారూఢుడై సంచరించినాడు. భార్యాబిడ్డలకై గల వ్యామోహమును సంకోచమొంది రణదీక్షను వదలలేదు. తాను జేసిన ప్రతిజ్ఞ రహస్యముగా వెనుకకు పంపి యీలు వదలినదియు చింతము తలచుకొనడు. శత్రుయోధుని చేతగొనుటకై చక్రవర్తి యిచ్చిన సమాచారము పైన నిలయించిన చందమున రాజపుత్రప్రాంతమంతట మొగలు సై...

౧వ పేజీ తరువాయి

యుటమాత్రము మిగిలిపోయినది. ఇది పూజారులను మేల్కొలుపుటయే కాని యుంకేమియుకాదు. పూజారులకాలము పరిపాలించినది వారును తమదృక్పథమును మార్చుకొనకున్న చెడిపోవుదురు. పూజారులు తప్పనిసరిగా మంత్రములు గొణుగుట, దేవుని నగ్నునిగా తోమించుట, దేవునికి గంట కొట్టుట, తలిగిపట్టుట, దేవునికుత్సవము, పెండ్లిచేయుట, దేవునిని ఊయలలూచుట, దేవునితో జలక్రీడలు చేయించుట, ఇట్టి పిల్లాటలు చేసి జనులను మోసగించుచున్నారు. సాధారణముగా పూజారులకు వేదమంత్రములు రావు. పాండిత్యము లేదు. వారు ప్రజలకేమి బోధచేయగలరు? కావున బ్రాహ్మణులు మంచిపండితులను పిలిపించి యొప్పించినను వారి సద్బోధలు పొందుట అవసరము.

భజనలద్వారా కూడ యువకులు ఈ నవరాత్రులలో యింటింటినుండి చందాలు వసూలు చేయవచ్చును. ఈ భజనలలో పూజారులను చేర్చుకొని పూజారి చేతికి ద్రవ్యమిచ్చిన శివరాత్రి చేతికి వెన్నెలిచ్చినట్లుండును.

ఇటులనే క్షేపముగా నాకుతోచిన సూచనలు. వీనిపై పండితులును, యువకులును, హిందూమతాభివృద్ధి కోరువారందరును తమతమ అభిప్రాయములను తెల్పగోరెద.

పాయాలతో నిండియున్నది. మొగలు కూరుల వాహిని యొక యోధుని బట్టుటకు రాజపుత్ర ప్రాంతమును గాలింపజేసినది. రఘుపతిసింహుని కొరకు మొగలు భటులు పహరా నిచ్చుచుండిరి. రఘుపతి కుమారుని స్థితి ప్రమాదావస్థయందున్నది. ఆ త్యల్పకాలములో కనిపించని. జీవితాశ లేదని. యతనికి గాఢ్యమయి విచారదండమ్మ మానసుడై వేడినిట్టూర్పు విడిచినాడు అతడు.

మధ్యరాత్రి పరిచేరె, అంధకారము తీవ్రముగానుండెను. రఘుపతి కుమారుని ముద్దుమోము కన్నులకగుపడి రాకపోయెను. కాదు, కలదో లేదో యను మనోవ్యాకులతతో గృహోన్ముఖుడైనాడు రఘుపతిసింహుడు నగరము ప్రవేశించెను. పట్టణమంతట ప్రహరా యున్నది. నిజగృహద్వారమును సమీపించెను. గృహమునందు ప్రవేశింపనుండ కావలియుండిన భటుడు అడ్డగించి, ఎవరు నీవని ప్రశ్నించెను.

రఘుపతి.— నేను రఘుపతిసింహుడను యని నిర్భీతుడై మారు బల్కెను.

రక్షకభటుడు:— వెనక బోయినట్లే పోదువు నీవు జాలు కొనిపట్టింగి పోయినను... తమనిర్బంధము నకు జిక్కితిరి గావున వెళ్లవలెనని.

రఘుపతిసింహుడు:— అన్నా! నాకుమారుడు వ్యాధిపీడితుడు కొంతకాలమే జీవించునని తెలిసినది. క్షణకాలము నన్ను గృహాంతర్భాగమునకు బోనిమ్ము. నేనిప్పుడే మరలివచ్చెదను. యిపుడు నన్ను నిర్బంధింపకుము. రాజపుత్రుడు కల్లలాడడని మాత్రము దృఢముగా విశ్వసించి ప్రవేశింప నిమ్ము.

ఆరక్షకభటుని కొక్కడే తనయుడు. ఆబాలుడు రోగబాధితుడై నానందించిన ప్రభావముచే ప్రవేశించెను. రఘుపతి బాలభర్తకు వాక్యములాలకించెను. హృదయము నవనీతమువలె కరిగినది. భూతదయగల్గి సానుభూతిగలవాడైన కారణమున ప్రవేశించుటకు ఒప్పుకొనెను. అతడు లోపల ప్రవేశించి చూచినాడు. అన్నకష్టమునకై దుఃఖపూరితుడై వేదన మనోహరము తల్లిపుత్రపార్శ్వమున కందాసీనయై యున్నది. పుత్రుని సుతనకాలము బలికి లాలించుచున్నది. ఆపందర్భమున భర్తాగమనముతో సింహుని భార్యకును కుమారునకును తృప్తి కలిగినది.

తండ్రి కుమారుని నక్కునచేర్చుకొని, గాఢాలింగనమొనర్చి ముద్దులిడుకొనియె. పిదపతన భార్యకు సమాచారము దెలియజేసి వెడలుటకు యత్నించెను.

భార్య:— నాథా! ఎచటికేగెదరు? పుత్రుని ముఖమునుగాంచియు మీరెటుల నటుపోవుటకు మనస్సంగీకరించుచున్నది? యని ప్రశ్నించెను.

రఘుపతిసింహుడు:— ద్వారమునందు కావలియున్న రక్షకభటుని చేతబడ్డ నెడబాటుకు, యనియాతడు బయల్వెడలి పోవ గోరెను.

భార్య:— వలదు, యట్లొనర్పకుము. (దిడ్డి) పాడి ద్వారము వంకదలిపోవలెను.

రఘుపతిసింహుడు:— ,,నేనాతనికి మాటయిచ్చితిని, వాగ్దాన మొనరించి ప్రతిజ్ఞ చేసినాను" అనిపలుకుచు ద్వారము చేరెను. రఘుపతిసింహుడు:— ,,మిత్రమా! నేను వచ్చితిని. మీ యిష్టమువచ్చినట్లు చేసికొనుడు" అని రక్షకభటునితో బలికినాడు.

రక్షకభటుడు:— ,,మయ్యా! తమను నిర్బంధింప నామనస్సొప్పదు. మీరు స్వతంత్రులు మీ ప్రదేశమునకు దయచేయ వచ్చును".

రఘుపతిసింహుడు:— ,,నేను వెళ్లనున్నాను. కాని అపరాధముచేసిన రాజపుత్రుని ప్రవర్తన మిట్టిదా?" అని పలుకుచు సాగిపోయెను కనుమరుగయ్యెను.

ఇదిజరిగిన యొకింతకాలమునకు సేనాధిపతి, కతిపయ భటులతో, నాభటుని సమీపించి ,,రఘుపతిసింహుడెచటనున్నాడు? యథార్థము బల్కుము" అని ప్రశ్నించెను.

రక్షకభటుడు నిర్భీతితో నిరాటంకముగ జరిగిన సమాచారమంతయు, బూసగుచ్చినవిధమున, తేటతెల్లమొనరించెను.

సేనాధిపతి, ఆభటుని, రఘుపతిసింహుని వదలిన నేరమునకై నిర్బంధించి, తత్ప్రదేశమున వేరొక భటుని నియామక మొనర్చెను. ఏవిధముగా దెలిసినదో రఘుపతిసింహుని కీవార్త తెలిసినది. తనకై నిర్బంధింపబడిన భటుని విడిపించ నిశ్చయించెను. సాహసియైన రాజపుత్రయోధుడు తనకొరకై నిర్బంధింపబడిన భటుని విడిపించుటకై సేనాధిపతి యొద్దకు పోయి సేనాధిపతి యొక్క వినిర్బంధించి యుభయుల శిరములవరకుట కొజ్ఞాపించెను.

(౫)

కంపించబడిన మరుసటి దినము ప్రాతఃకాలమునకే రఘుపతిసింహా, రక్షకభటులు వధ్యస్థానమున గరపాదబద్ధులై నిలుపబడిరి. జనసమూహమంతయు చేష్టాశూన్యులై కోలాహలముచే, ప్రతిధ్వనించుచుండెను. తలవరులు వాడియగు కరవాలములు జేబూనిసేనానాయకుని యాజ్ఞను ప్రతీక్షించుచుండిరి.

అంతలో సేనాధిపతి విజయ మొనర్చ రఘుపతిసింహుని వైపు సంజ్ఞగావించి యుచటనుభావదులతో నిట్లనియె ,,ఇతడెవరో, గుర్తింతురా? రఘుపతిసింహుడను శూరుడు. ఇతనిని బట్టుటకు మనకెంత ప్రయాసము గల్గినది? ఇతనితల నరకి చుట్టుచేయి తగినశిక్ష" యనిపలికె (భటుని వైపు చేతివ్రేలుతో జూపి) ఇతడు తనవిధిని నిర్వహించుటకు, బాలుమాలి, ప్రభువాజ్ఞను, జవదాటినాడు. ఇంతకంటె నేరమొకటిగలదా" సంహారింపవలెను.

ఈప్రకారమా సేనాధిపతి మాట్లాడుచుండెను. ఒక ప్రక్క ధూళిసమూహము లేచినది. నభోమండలము గప్పినది. జనులా వైపున చెవులతో జూచుచుండిరి. ఆ కేక యోధులక్ష్యములు సారోహించి, యుచట ప్రవేశించిరి. జనులా యోధులనందరిని ఎరిగించిరి. ఆపే నా సమూహమునే త్రుంచెను అక్బరు సార్వభౌముడుండెను. జనులకు ధైర్యము నిండగా, యుబ్బురపాటు గల్గినది. చక్రవర్తికి ఖోహరులోనర్చి యోగసతిపదులైరి. ప్రభో! నాథా. మొవరి నిపుడు అక్బరు పార్శ్వమున నుండియున్న భటునవలోకించి, యుచ్చరించెను. అయ్యో! నీవును మానవుడవేకదా! మనుష్యహృదయము యితనికి లేదా. త్యజించుము. తానెంతటి మహనీయుడైన నేమి? రాజపుత్రవీరుని మాటలంటకు, నిరసించగలడని, నిర్బంధముగా నెంచుమీను. ఆకారణమున ఇవానిని విడువము. ఇందునిదోషమేదేని దోసమొండిన నిప్పుడే క్షమించితిని ప్రియయోధుడా దేవుని కీబడియుడో వాడో యోధుడా, ఇదియే నిజ నాస్తికుడవని? అని రక్షక యోధుని నుద్దేశించి మారెను. సార్వభౌముని చరణసరోజములకు వంగెను. కృతజ్ఞత జూపెను.

తదనంతరము చక్రవర్తి రఘుపతిసింహునిజూచి యిట్లనియె—,,రాజపుత్రవీరుడా, అమితబలపరాక్రమశాలి నీవే. వారిని నేనింతకుముందెరుగను. నీశౌర్య పరాక్రమములు, వాగ్దానపరిపాలనము నెంతయో తృప్తిజెందితిని. నిన్ను విడుదల గావించితిని. మన్నించి, ప్రతాపసింహునితో చేయుము—ఇదివినిన, రఘుపతిసింహుడు మోకరించి, నేలనిలబడి యుట్లనియె రాజాధిరాజా! ఏ రఘుపతిసింహుని, ఎన్నియో ప్రయత్నములలో నేను జయించలేకపోతిరో, నేను తినిన, ఆహార వస్త్రాదులను, ఉపకరించి యుంచిరి. నాకు ప్రతికూలులైనను, గొప్పవారని, నిర్మలచిత్తమున గౌరవించుటకు, బాగుగా గుర్తించెదను. నేటినుండి రఘుపతిసింహుడిపుడు తమను ప్రభువుగా తలచెను. దృఢముగా విశ్వసింపుడు—,,వాగ్దానమును పరిపాలించెద. సత్యము పెద్దదృష్టి గల్గి సానుభూతి గల్గియుండిన వారలను పరస్పరము సదా ప్రధానప్రవృత్తి గాగల వారి మనమయ్యేటు శ్రేయస్సులనొసగును."

జాబులు

"యాదవబంధనం"

(భావకవి రామమూర్తి పంతులు గారు)

గొల్లలు యాదవులా అను చర్చలో శ్రీ పోలంపీరయ్య యాదవగారు వ్రాసిన వ్యాసములో తమపక్షమున గలవాదము లెన్నొ ప్రకటించినారు. తక్కినయంశము లట్లుండ ముందువ్యాసములో జవాబిత్తును. ఇప్పుడు "యాదవబంధనం" అను పదముల చర్చకే యిందు జవాబిచ్చుచున్నాను. వారుదహరించిన అమరసింహుని శ్లోక భాగమిది

"గోమహిష్యాదికం యాదవబంధనం"

ఈ శ్లోకార్థ మేమన—వారిభావ్యరీత్యా—యాదవుల కు గోమహిష్యాదులే ధనము. కరియు ప్రాచీనమందు క్షత్రియులకు గోమహిష్యాదులు ప్రధానసంపదగా నుండినట్లు కొన్ని నిదర్శనములు చూపినారు. మొదటిది దిలీపుడు కామధేనుసేవ చేయుట. ఈయంశమువలన దిలీపునకు గోసంపద యుండెనట్లు ఋజువు కాదు. ఇకఉత్తర దక్షిణగోగ్రహణములబట్టి విరాటునకు గోసంపద చాలయుండినట్లు తప్పక ఋజువగుచున్నదని ఒప్పుకొనుచున్నాను. అంతమాత్రముచేత పీరివాదము బలపడదు. ఈయన వ్రాసిన శ్లోకమునకు పూర్వోత్తరములు గమనింపవలెను. అమరసింహుడు ఉదాహరించిన శ్లోకము పైభాగములో "గోప" శబ్దపర్యాయ పదములిచ్చినాడు. గాః పాలయతీతి గోపః అని సమాసము, గోవులకాచువారు అనగా గొల్లలు గోవులయజమానులు కారు. గోవులకాచు నౌకరులు. విరాటునకు గోసంపదయుండెనుగాని ఆతడు గోవులకాచువాడు కాడు. గోవుల కాచుటను గొల్లవేషములో నుండిన సహదేవుడు నియుక్తుడయ్యెను. కావున గోవులకాచుటకును, గోవులసంపదను కలిగియుండుటకును రెంటికి ఎంతో అంతరము కలదు.

ఈవాదరీత్యా యాదవులకు గోసంపదయుండిన నుండును గాక. అంతమాత్రమున వారు గొల్లలు కారు. మరియు ఈపాఠము సరియైనదా అని విచారించుట ముఖ్యవిషయము. సంస్కృతములో గల గ్రంథములందంతటను — నేను చూచినంతవరకు — పాఠమిట్లున్నది

"గోమహిష్యాదికం పాదబంధనం"

"పాదబంధనం" అను పాఠమును మార్చి "యాదవబంధనం" అని చదువుటవలన వారి వాదమునకు తావేర్పడుచున్నది. ఇట్టిపాఠము ఉండగా ఈ యాదవబంధనం ఎక్కడనుండి వచ్చినదనగా తెలుగు ముద్రితప్రతులలో అచ్చుపాఠమందుకాక తెనుగువ్యాఖ్యానములో 'యాదవబంధనం' పాఠాంతరముగ ఉదాహరించినారు. మరియు అమరసుధ అను వ్యాఖ్యానమందును పాఠాంతరమిచ్చినారు. ఇదితప్ప యితరభాగములలోని గ్రంథములలో ఈపాఠభేదము లేదు.

సుప్రసిద్ధపండితుని అభిప్రాయము

ఈశబ్దచర్చను గురించి కళాశాలాధ్యాపక పండితప్రకాండులును, వైయాకరణకేసరులును, వయోవృద్ధులును అగు శ్రీమాన్ పుల్లగుమ్మి వేంకటాచార్యులు వారిట్లు వ్రాసియున్నారు. అది గ్రహించుచున్నాను.

అమరకోశ వ్యాఖ్యానములందు యాదవబంధనమను పాఠమునకు గూడ వ్యాఖ్యానము చేసియున్నారు.

గోమహిష్యాదికం పాదబంధనం. గోమేషక్ళ గోశ్చమహిషీచ గోమహిష్యాదికమస్యేతికీ॥ పాదేబంధనమస్య॥

"యాదవబంధనం" ఇదిపాఠేతు గోవృష్యాదికంధనం। యదూనామిదం తస్యేదం (క. 3. ౧. ౨౦) ఇత్యణ్॥ "గవాది యాదవధనిత్యం ఇతిగోపాలితః, ౧ ,అదిజభరాజా విశోభ గ్రహః। షీ౦౧ అనివ్యాఖ్య యున్నది.

ఈవ్యాఖ్యవలనయాదవులందరు గాడిదలను, మేకలను, గొర్రెలనుగూడ కలిగియుండినట్లు వ్యక్తమగుచున్నది ఇట్టియాదవులు క్షత్రియులగుచంద్రవంశరాజులకు కాలమందు వివాహితులు లేక స్త్రీలయందు జనించినవారని సమాధానము చెప్పవచ్చును. కావున వారము మధ్యకల్పితముగాని అమరకోశపాఠభేదముగాదనిచెప్పుచున్నది. ఎందుకనగా అమరమునందు ఇట్టియుక్తిగలమునకల్పోకము లెచ్చటను కానరాకున్నవి.

౧ పాదా స్త్రైవియతాయతిః

౨ యతిర్వృత్తిరదసంజ్ఞకః

అమరకోశమునకుదదమన గా, గోమహిష్యాదికం యాదవ, అని మొదటిపాఠము, వండనంజ్ఞాగవిశ్యే. అని రెండవ పాఠ ... మొదటి ... ఈ పాఠములు ... ఇక్కడ ... అని ... ... మరియు కావునవ్యాఖ్యాకారులు ... అని ... మరియు ఈ ...

గావున క్షత్రియధర్మము పశుపాలనము గాదు. వైశ్యశూద్ర ధర్మము మాత్రమేఅని విజ్ఞానేశ్వరీయమున చర్చింపబడియున్నది కనుక యాదవబంధనమనుపాఠము తీసి నవ్యకల్పితమేను పశుపాలనము వైశ్యధర్మమని విజ్ఞానేశ్వరీయము వగలను అనగా వైశ్యులు గొల్లలవదగునా? పశువులనుకాయుట, మేపుకొనివచ్చుట మొదలగు శుశ్రూషచేయుశూద్రుల గొల్లలు యాదవులు గొంటుగాల, గోపబాలుడు వల్లవీజనవల్లభుడు అను నివి అన్నియు అతనిమీఁదనే ప్రయుక్తమైన మాటలగుటవల్లను, దండకము యుండుటవల్లను అకాలము బ్రాహ్మణ క్షత్రియవైశ్యశూద్రులను క్రమమును విడాలాడైనను ఒకరి మరియుఆనవసరము స్త్రీకమునుచెప్పినజాతియందును వివాహమాడుటయుండినదిగాన, క్షత్రియుకుగుర్తుగా క్షత్రియవైశ్యశూద్రస్త్రీయం దు వివాహమాడితిను గనుక గోపికాలాలు వచుటచే వల్లవీజనవల్లభుడనుట యుక్తమైయున్నది కావున ఈయాదవులు గొల్లలనుమాట ఎంతమాత్రము యుక్తముగాదు ఈపండితుల అభిప్రాయము గమనింపదగినది.

పవర్గ

అనుసరు ఏవిలాలును పేర్కొనవచ్చియుంటునో అనా తిప్పడు అన్నియు ఆసరములోనే యదహరించినాడుకాని బ్రాహ్మణులను శూద్రవర్గములో, శూద్రులను క్షత్రియవర్గములో నుదహరింపలేదు. "యాదవబంధనం" అనుసూత్రమునుచే గొల్లలుయాదవులకైన ఆపాఠమును క్షత్రియవర్గములో నుదహరింపవలెనని యుండెను. కాని యీపాఠమును వైశ్యవర్గములో నుంచుట జరిగినది. కావున అనుకరణ గోప్తుల" "యాదవబంధనము" క్షత్రియులేమోకాదు వైశ్యులలోచేసిన చేరినారు.

ఆదిలో గాడిద

గోమహిష్యాదికం అనుశబ్దములోని ఆదిశబ్దమునకర్థము అమరసుధలో నిట్లున్నది.

ఆదిశాఖరాజావికౌష్టిగవాః

ఆదిశబ్దముచేత గాడిదలు, గొర్రెలు, మేకలు మున్నగునవి గ్రహింపవలెను. ఈయర్థమునుబట్టి యాదవులకుసంపద ఆవులు, బర్రెలు, కాక గాడిదలు, గొర్రెలు, మేకలు, ఒంటెలు ఇట్టిజంతువులు సంపద గానుండెనని తెలియుచున్నది శ్రీ వీరయ్యగారివాదము నే ఆధారముగా తీసికొని యుక్తమందు చాకలివారుకూడ యాదవులుకావచ్చును. చాకలివారికిని గాడిదలకును అవినాభావసంబంధముకలదు. గాడిదలు రేవుగుర్రాలు కావున చాకలివారునుఇట్లనవచ్చును. మాకును గాడిదలుకలవు యాదవులకు గాడిదలుండెను, కావున మేమునుయాదవులమే"

అయితే గాడిదలు నీచజంతువులు వాటిని ముట్టుకొనము. వాటినితాకిన స్నానముచేయుదుము. ఇట్టి నీచజంతువులను యాదవులు అవులవలెపోషించిరాయని శంకించగవచ్చును. ఈ వాదముకు ముఖ్యముగా తాకినస్నానమెట్లు చేయుచుమో గాడిదలనుకూడ తాకిన నట్టుస్నానముచేయుదుము, కాని పూర్వకాలమందు ఈరెంటికి గర్దభములుకావుండెను. పూర్వకాలముల యాదవులేమి, క్షత్రియులేమి అన్నిజాతులవారును గాడిదలను గారవించిరి. బ్రాహ్మణులకువారు ఆవులట్లు దానముచేయుచుండిరో ప్రాచీనమందట్లు వేదవిప్రులకు గాడిదలనుదానముచేసి సత్కరించుచుండిరి. వేదములో కొన్ని మంత్రములందు బ్రాహ్మణులిట్లనుచున్నారు

"శతంమే గర్దభానాం"

"అయ్యా' దయచేసినాకు ఒకనూరుగాడిదలను దానముచేయండి" అని రాజుల ప్రార్థించుచుండిరి మరియు రాజులు గాడిదలను తత్సంబంధముగల కంచరగాడిదలను యుద్ధములో నుపయోగించుచుండిరి. అరుసుడు (సభాపర్వములో), దిగ్విజయము చేసినప్పుడు పరిణ్యాస్త్రాంతముల రాజులను ఓడించి వారిచే కంచరగాడిదలను కానుకగాతెచ్చి తనఅన్నకు ధర్మరాజుకు సమర్పించెనట్లు భారతప్రమాణము. తైత్తిరీయోపనిషత్తులో జాబాలికథలో కంచరగాడిదల చర్చకలదు ఈచర్చ యిప్పుడెందుకులెండి

అయితే యింకొకటి జయిలుకేమనను స్మృతి యుక్తముకావున్న వైశ్యులైన అయితేయిదా అనవచ్చును. అదియుజరగ లేదు. వైశ్యులధర్మము కృషిపాశుపాల్యము యీరెండుకూడ చేయువైశ్యులుకొందరులేరు. వ్యాపారముచేయువారు కొందరుకాకు వైశ్యులమనుచున్నారువారు వైశ్యులగుదురో కారో యిప్పుడాచర్చ మనకప్రస్తుతము ఈరెండువైశ్యకర్మలునుచేయు ఇతరజాతులవారనేకులు చేయుచున్నారు. అందు నేటిగొల్లలు అందరుఆవులకాయుట, బర్రెలకాయుటమాత్రము చేయుచుండుటలేదు వారిలోపలనేకులు గొర్రెలను మేకలనుకాచుచున్నారు

పై "ఆది"శబ్దములో గొర్రెలు మేకలు చేరినవంటివిక దా. గొర్రెలనుకాయువారినిగురించిఅమరుడు శూద్రవర్గములో నిట్లుచెప్పినాడు.

"...అజాజీవ్"

... ...

మరియు వైశ్యవర్గములో చేరిన "గోపుల"కు పర్యాయపదములు

"గోపే గోపాల గోసంఖ్య గోధుగాభీరవల్లవాః"

ఈపర్యాయశబ్దములకు సుప్రసిద్ధపండితులు విద్యుంటుకొంచె శాస్త్రకారులు ఏయర్థమును చెప్పిరో ముందు వర్ణించుటకు ఇప్పుడు అవకాశము లేదు. ఈచర్చనుగూర్చి పురాణములేమైన చెప్పునా సన్యాదిశాస్త్రకారులేమన్నారు శాస్త్రకారులేమన్నారు అను పదార్థముగా నట్టు గొల్లలు చూపెదరుమన్నారు కొన్నింటిలో చెప్పబడినవి మున్నగునవి పరిశీలింపదగినవి. అవన్నియు పాఠకులకు నింతలో పెట్టుచున్నాను

ఒకవేళ

ఒకవేళ "యాదవబంధనం" అనుపాఠము సరియైనదని నిరూపించినను గొల్లలుయాదవులను వాదముస్థిరపడనేరదు. యాదవులు గొల్లలా? లేక గొల్లలు యాదవులా? అను ప్రశ్నలకు ఏమియర్థము. యాదవులనువారేగొల్లలు యీరెండుపేరు నొకటేయనుటకు ప్రమాణమేమున్నది అనిఅడిగితే అతడేమన్నాడనగా యాదవులకు గోమహిష్యాదులధనము గానుండెను. గొల్లలకును గోమహిష్యాదులధనము కావునగొల్లలేయాదవులు. అనిత్యముఅనగా ... గోమహిష్యాదులుకలవారందరు యాదవులులేక గొల్లలు. విరాటున్నపతికిని ఆవులుండెను కావున ఆతడు గొల్లదుదిలీపునకును ఆవులుండెను కావున ఆతడునుగొల్ల. కవిష్ఠునికడ ఆవులుండెను అతడునుగొల్లడు. హిమాలయుసాగరుకడ పర్ణకుటీరములు కలవు. కావున ప్రత్యక్షముగా గొల్లలందరు యాదవులు ... వీరందరును యాదవులే! అయితే ప్రతిపక్షులింకొక వాదము చేయుచున్నారు, పూర్వమునందు యాదవులకొక్కరికే గోవులధనమగానుండెను క్షత్రియులకుండలేదనుండెనట! కావునగొల్లలేతరము యాదవులేగాదా. వారిమాట్లాడువద్ధర్మము వంశజాతులుకానిచ్చును క్షత్రియులము చెప్పుకొన్న వారందరికి సంబంధీకులుకావచ్చును.

కానిదేవవేళ క్షత్రియవంశముతీ భరతఖండమున వర్ధిల్లిన మహిషకంశముగావారైనను వాడుగొల్లలనునిరూపించెనాబ్రాయమును కోవరాదా? కృతజ్ఞుత!

గోలకొండ సబ్బులు

GOLCONDA SOAPS

సీవివుడుసాధారణముగాయిచ్చువెలకంటె తక్కువవెలకు మంచి టాయిలెటుసబ్బులును, వాషింగుసబ్బులునుదొరకును-

గొప్ప ఫ్యాక్టరీలలో తయారుచేయబడిన గోలకొండసబ్బులలో మీరిచ్చువెలకు తగినంత విలువయున్న, మీరుమెచ్చునుగాని కోరినంతగొప్ప గుణములున్నగలవు-

మాడీలరు, చందనము, రోజా, లావెండరును టర్కిష్ బాతు, వాషింగుసబ్బులలో గోలకొండ సబ్బును చూపవలసినదని కోరుము- సీవిచ్చువెలకు నీకోటువంటినరకుదొరకునో అప్పుడుచూడుము

గోలకొండ టాయిలెటు వాషింగుసబ్బులు

హైద్రాబాదు సబ్బుకార్ఖానాలో చేయబడినవి

ఫూర్తిగాస్వదేశీ

హైదరాబాదు } కోహినూర్ ఏజన్సీస్,
... } సెమ్యుయల్ స్ట్రీటు, బొంబాయి

సమకాలికాభిప్రాయములు

వితంతుశరణాలయమువసరము

[illegible] లో [illegible] హైదరాబాదు [illegible] పత్రిక క్రిందివిధముగ వ్రాయుచున్నది :—

ఇండియాలో, యితరరాష్ట్రము అన్నిటిలోను యేమాత్రము హిందూసంఘములో వితంతువివాహము మతదూషితమైనా ఆమోదమునలో [illegible] చట్టమునకు [illegible] చేయుశాసనమును చేసి డెబ్బదిసంవత్సరముల కాలము గడచినతరువాత, యిప్పుడు గడచిన సంవత్సరములో హైదరాబాదులోనిపత్రిక అవిషయమునుగూర్చి [illegible] సాగులు [illegible] వచ్చుటనుబట్టి యీ [illegible] సాంఘిక విషయము [illegible] ప్రగతిం [illegible]. అయినను యీవిషయమును గాని ఒకటికి [illegible] యిదివరకు ప్రాముఖ్యమిచ్చి చర్చించినచోగాని యిది [illegible] [illegible] లేగాని ప్రజానాయకులుగాని దృష్టిని ఆకర్షించకుండుట [illegible]. మదరాసురాష్ట్రములోని సాంఘిక సంస్కర్తలలో పండితకేశవరావుగారందరికంటె గొప్పవారు. సాంఘిక సంస్కరణమునకై వారియొక్క యీజీవితము [illegible] బహుళ [illegible]. వారు హిందూ వితంతువులసంతానమునకు [illegible] కలుగునట్లు వితంతువివాహములు శాసనసమ్మతమయినవానినిగ చేయుటకు ఒకచట్టమును [illegible] శాసనసభవారిచే ఆమోదింప చేయుటకు [illegible] సఫలము [illegible]. [illegible] అచిరకాలమునకే [illegible] దానిని శాసనముగ ఆమోదించుటకు ప్రయత్నించినను [illegible] పండితవినాయకరావు విద్యాలంకారుగారు శాసనసభలో సభ్యులుగనెన్నుకొనబడినారు. కొబట్టి [illegible] ప్రారంభించినపనిని [illegible] పూర్తి [illegible] సంస్కర్తలు [illegible] చున్నారు. [illegible] వారికి [illegible] మా [illegible].

హైదరాబాదులో వితంతువులసంఖ్యను చూచినచో విచారము [illegible] జనపరిగణన [illegible] లెక్కల [illegible] జనులుగలరు. వారిలో స్త్రీలు [illegible]. అందు పెండ్లియినవారు [illegible]. వారిలో వితంతువులు [illegible]. [illegible] పెండ్లియైయున్నప్రతిముగ్గురుస్త్రీలలోను ఒకరివితంతువు [illegible]. వితంతువులకు సంబంధించిన దుర్లక్షణము అన్నియు హిందూజాతికి ప్రత్యేకముగానున్నవి [illegible]. [illegible] జనపరిగణననివేదిక [illegible] మనముతెల్పుచున్నది. హిందూవితంతువుల [illegible] [illegible] ఇందులో [illegible], [illegible] వివాహితులసంఖ్య [illegible]. [illegible] సంఖ్య [illegible] [illegible]. ముసల్మానులలో వివాహితస్త్రీల సంఖ్య [illegible], వారిలో [illegible] వితంతువులు. వివాహితలయిన క్రైస్తవస్త్రీలు [illegible] వారిలో [illegible] వితంతువులు [illegible] ప్రీయులలో వివాహితల సంఖ్య [illegible] వారిలో [illegible] వితంతువులు.

బాల్యవివాహముల సంఖ్య యెక్కువగ నున్నప్పుడు వితంతువులసంఖ్యయు హెచ్చును. కాబట్టి యీసందర్భములో హిందూవితంతువులకు పునర్వివాహము యెక్కువ యవసరము [illegible]. [illegible] లో యెస్త్రీగాని [illegible] సంవత్సరములు [illegible] పూర్వము పెండ్లిచేసికొనరాదనుకొనుడు అప్పుడు హైదరాబాదులో మొత్తము [illegible] వివాహితస్త్రీ [illegible] ఆయుదిలేదు [illegible] లోపల వివాహితలయినవారు. వారిలో [illegible] వితంతువులు. [illegible] వయస్సులోపల వివాహితలయిన స్త్రీల సంఖ్య [illegible]. వారిలో [illegible] వితంతువులు. హిందూ [illegible] యితరసంఘములలో బాల్యవివాహములను [illegible] పదుటను. [illegible] [illegible] యుక్తవయస్కులలో [illegible] వితంతువులు [illegible] మంది [illegible] వితంతువులు [illegible] లోగలరు.

సంఘసంస్కరణకార్యము [illegible] వితంతువులపునర్వివాహమును శాసనసమ్మతము చేయుటయే. అయితే యిప్పటికి మనరాష్ట్రములో బాల్యవివాహ శాసనము [illegible] యుటలో లేదు. అందువలన యీరాష్ట్రము [illegible] ప్రజలకును [illegible] [illegible] బాల్యవివాహములు [illegible] [illegible] పెండ్లి [illegible] శాసనమును చేయుటకు [illegible] బాల్యవివా

తువులకు కొంతవరకైనను సంరక్షణమొసంగుటకును, తర్వాత బాల్యవివాహములను నిర్మూలించుటకు యత్నించవలెనని కోరదగును.

[illegible] యసన్నాయకాశ్రమహాసభ యనేకములయిన మంచితీర్మానములను గావించి పేరుపొందినది. వాటిలో నొకటి హైదరాబాదులో వితంతుశరణాలయమును స్థాపించవలెనని తెలుపుచున్నది. వనసంఘసంస్కర్తలు ఆర్థికముఖ్యావసరమును గూర్చి ఆలోచించవలెను. బహుశా దీనికికారణము [illegible] ముందుకువచ్చువితంతువులు చాలతక్కువమంది. [illegible] ఉండుటయే యుండవచ్చును. వైశ్యులలో వితంతువులనేకు [illegible] వైశ్యసేవాసంఘమువారు ప్రసిద్ధిగాంచుచున్నదనుటకు [illegible] చాలసంతోషము [illegible]. హైదరాబాదు సికింద్రాబాదులలో ఆర్యసమాజమువారును వితంతుపునర్వివాహమునకు [illegible] [illegible] అయితే [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సంవత్సరమునకు [illegible] [illegible] శరణాలయమువలన [illegible] వితంతువులు [illegible] యుటను [illegible] వారికి [illegible] [illegible] వారిని రక్షించ [illegible] [illegible] సంఘసంఘాభివృద్ధిసంఘము (Women's Association for Educational and Social Advancement) వారు సరిగా [illegible] ప్రజలకు [illegible] తృప్తికరముయినంతరాకపోయిన [illegible] సంఘ మువారు స్త్రీలకుపతిగ్రహము [illegible] [illegible] నిర్వహించుచున్నారు. అన్ని [illegible] లో వితంతువులకేమయినకై వితంతుశరణాలయము [illegible] నిస్థాపించుటకు యీసంఘమువారికి సాధ్యము కాకపోవునా యని మాకుఆశ్చర్యము. ఇతరసంఘసంస్కర్తలును [illegible] కొంతసహాయమునకు, [illegible] ఒకతెగ [illegible] ఉపయోగించునట్లుగ చేయుటకు, ద్రవ్యమును సంపాదించలేరా?

జిల్లాల వార్తలు

పోలీసుల లాఠీలు సూబేదారు మోటరు క్రింద కోడి

[స్వకీయవిలేఖరి]

సూర్యాపేట; ౨౧-౯-౧౯౩౬.

శ్రీకృష్ణ ఏకాదశి రోజున పెద్దవర్షము పడి చెరువులలోకి కొంతనీరువచ్చినది. అందువలన పంటలసంగతి ముందేటులను గనున్నను ప్రస్తుతము దీనత్వము నొందిన సామాన్యప్రజలకును పశువులకును కొంతవిరామము కలిగినట్లున్నది.

ఝుంఝా ఉత్సవము

ఇచ్చటివిజుబోష్టుమాష్టరు ౨౫ అబ్దుల్లా హాయంత్రి మేళతాళములతో ముఖ్యవీధుల వెంట ఝుంఝాను ఊరేగించుటకు నిశ్చయించి యుంటిరి. తగరవారం పరదాదారులయి ముందుకు నడుచుచుండిరి. ఉత్సవము వెంట పోస్టుమాష్టరుతో పాటు టప్పాల్‌ఖానా ఉద్యోగులును యుండిరి. పోలీసులకు సెలవు లేకుండా పుండెను. కాని యీ ఝుంఝాను ఊరేగించుటకు ప్రభుత్వాజ్ఞలేనట్లు తెలియుచున్నది. అక్టోబరువిధముగనే సెలవుగాని యున్నట్లు కనపించదు. కావున ఝుంఝాను ఊరేగింపులు, మొహరం పెలవాలలో పీర్లను ఊరేగించుట మొదలయిన వి ప్రభుత్వాజ్ఞలేక యేతరము గాజరుగుచుండును.

చుట్టు కాంతిలేని లైట్లు

పురపారిశుద్ధ్యము వారు గ్రామములలో లైట్లను పెట్టి సామాన్యప్రజలకు అనుకూలము కల్పించిరి. కాని వెలిగించుట కోసం నియమింపబడిన వారు దీపములు పెట్టుమాత్రము పెట్టుచున్నారు. చిమ్నీలు శుభ్రముగా లేనందున దీపములు వెలుగు లేకుండా దీపము యారిపోకుండా చూచుచున్నారు. స్తంభము చుట్టుప్రక్కల వెలుతురు లేకున్నను లాంతరు క్రింద మాత్రము దీపముకనిపించును.

సూబేదారు దౌరా

౧౯ తారీఖున సూబేదారుగారు వచ్చి నాలుగు రోజులుండి వెడలినారు. వారున్న నాలుగురోజులు సూర్యాపేట హైద్రాబాదుపట్టణముగా మారినది. యెందుకనగా వడిలో నడచుటకే వీలులేకుండుటట్లు బజార్లవెంట అచ్చటచ్చట పోలీసువారుండి కేకలు వేయుచుండిరి. తెల్లవారకముందే గడులనుండి పోలీసు భటులచే ప్రజలు తరుమబడుటయు, కొందరు లాఠీపోట్లు తినుటయు జరిగినది. పోలీసువారింతయుంకట్టుబాటు చేసినను సూబేదారు సాహెబు మోటారు క్రిందనే, సూర్యాపేట గ్రామములోనే ఒకకోడిపడి చనిపోయినది.

దరఖాస్తుల కట్ట

ఆనాలుగురోజులు సుబేదారుగారివద్ద అనేక దరఖాస్తులు వచ్చిపడినవి. అన్నిటితోపాటు మంటపమువద్ద నొకడు క్రమముగా మూటకట్టినసంగతిలో చుట్టుపక్కలవారందరు దరఖాస్తులిచ్చినారు. కాని యందరు సూబేదారు గారు దరఖాస్తు యిచ్చినవారితో "యితడు కోణముకట్టుకొనిన మీయుద్దేశ్యమేమి? మీకుయిష్టము లేకున్న మీయిండ్లు దేవుడే చెయవలెను" యని చెప్పుచు దరఖాస్తును మంజూరుచేసిరి. చుట్టుపక్కల యిండ్లవారందరు యిష్టము లేనపుడు యీ నదనుకల్పించుచున్నారాదిలోనే ప్రజల సలహానుయిచ్చితముగావిచ్చుట సర్కారువారి కెంతయో వస్తువు. యటువంటి సమయమున వేలము వేసినచో నెంతయో లాభముండెడిది.

* * *

స్థానిక వార్తలు

శ్రీ శ్రీ గద్వాల మహారాణిగారి దానములు

(చిన్న రాజకుమారివివాహసందర్భమున)

౧.	అఫిజుల్‌గుర్బా పాఠశాల	రు.	౫౦
౨.	ఖాదిముల్ ముస్లిమాను పాఠశాల		౫౦
౩.	ఎలిజబెత్ ప్రాన్సు బాలికల హైస్కూలు:		౧౦౦
౪.	మిస్ మానింగు బాలికాపాఠశాల		౫౦
౫.	ఆల్‌సెంట్సు హైస్కూలు		౫౦
౬.	(Home for the Disabled) సికింద్రాబాదు		౧౦౦
౭.	(Home for the Aged)		౫౦
౮.	రెడ్డివిద్యాలయ గ్రంథాలయము		౧౦౦
౯.	రెడ్డిబాలికల వసతిగృహము		౫౦
౧౦.	బాలికలఉన్నతపాఠశాల		౨౦౦
౧౧.	ఎస్పర్సియాను మిడిలుపాఠశాల		౫౦
౧౨.	పరోపకారిణీ బాలికాపాఠశాల, హైద్రాబాదు		౫౦
౧౩.	పరోపకారిణీ బాలికాపాఠశాల సికింద్రాబాదు		౫౦
౧౪.	కన్యాగురుకులము, బేగంపేట		౧౦౦
౧౫.	ఆంధ్రబాలికాపాఠశాల (లాలదర్వాజ)		౫౦
౧౬.	హరిజనవసతిగృహము		౫౦
౧౭.	నృపతుంగ కన్నడవిద్యాలయము		౫౦
౧౮.	అనాథ విద్యార్థిగృహము		౫౦
౧౯.	హిందూ అనాథాలయము		౫౦
౨౦.	శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషానిలయము		౫౦
౨౧.	గోలకొండపత్రిక		౧౦౦
౨౨.	"మాతృభారతి" (బాలికల లిఖితమాసపత్రిక)		౫౦
	మొత్తము	రు.	౧,౫౦౦

శాఖ ఉండవలసినకాలములో హెచ్చింపు

ముదుగుకొల్లలశాఖలో ఇంకకొంతపని మిగిలియుండుటవలన ఆకార్యాలయమును ఇంకమూడుసంవత్సరములుండునట్లు సమ్మతించినారు.

వేసంగిముకాం నిర్ణయమునకై హైదరిగారి ప్రయాణం

సర్ అక్బర్ హైదరిగారు ఔరంగాబాదులో సుందరపరఖానాభాదకొండలను పరిశీలించి వేసవికాలములో ఉండుటకు తగినస్థలము అవునా, కాదాయని నిర్ణయించుటకు ఆచటికిపోగలరని మహబూబునగరుజిల్లాలో అనుకొనుచున్నారు.

ఉద్యోగ విషయములు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయములో మహారాష్ట్రభాషా యాచార్యుడగు వ. యస్. జోషిగారి ఉద్యోగకాలపరిమితిని అర్ధివేమాస్టు ౧౯౩౫ ఫసలివరకు పొడిగించిరి.

సూబేదారుగారిఅభిప్రాయముపై ఉస్మానాబాదు జిల్లా తాలూకామదద్గారగు మాధవరావుగారికి ౫౫ సంవత్సరములు పూర్తి అవుటవలన ఉపకారవేతనము నిచ్చినారు. ఉద్యోగములో అదాయశాఖలజ్జ వి.ఉ.శిపురుకూం౩౦ అమర్జాను ౧౩౪౫ ఫసలివరకు ఎయ్యద్ నూరుల్‌హలియాగారు ప్రవేల్ ఆయనదేశిపై శ్రీ నాయగారుపనిచేయగలరు. బంగ్లాకు స్పెషలుఆఫీసర్ గారు కృత్యవలన మౌల్వీఖాజాజైనుల్ అబదీ (తాలూకదారు) గారి నాందేడు తాలూకదారుగా నేరచేయుటకు మహారాజా బహాదర్ గారు ఆజ్ఞనిచ్చిరి.

బీదరు తాలూకదారుగారగు మౌల్వీమిర్జాగులాంమహమూదు బేగుగారు కొంతకాలము సెలవుపై వెళ్ళియుండగా, అదాయశాఖామంత్రిగారు సెలవు మంజూరు చేయుచు వర్కల్ డివిజను ఆఫీసరుగారిని బీదరు తాలూకదారుగా నియమింపబడి తాత్కాలికముగా పనిచేయుటకు సెలవిచ్చిరి.

గౌ॥ రెసిడెంటుగారి పరిశీలన

౨౯ మహారేవతుమాసం గౌ॥ రెసిడెంటుగారు మెకాఫీగారితోను రోశ్యాల్ సాహెబుగారితోను కలిసి చాదర్‌ఘాటున ఫలహారాలను పరిశీలించిరి. రెసిడెంటుగారు భూముల పైభాగమంతెక్కి మసీదు మెట్లకైనవాటిని చూచిరి.

స్కౌటు పరిశీలన

బల్దావిద్యాశాఖకు సదరు మొహతమీంఅగు మౌల్వీ అలీఅక్బర్ సాహెబుగారు ౨౧ మహారేవతునాడు కోటిమహల్ లో మాధ్యమిక పాఠశాలలోను, ౨౫ మహారేవతునాడు సుల్తాన్‌బజారు మాధ్యమిక పాఠశాలలోను, ౨౯ మహారేవతునాడు చాదర్‌ఘాటు మాధ్యమిక పాఠశాలలోను స్కౌటుపనులను పరిశీలించగలరు.

తెలుగు బాలికల విద్యకై ప్రభుత్వ సౌకర్యములు

ఆంధ్ర కేంద్రసంఘ ప్రచారము

కామారెడ్డి

ఇది తాలూకా గ్రామము. నిజామాబాదుజిల్లాలో చేరినది. జనసంఖ్య ౭౦౦౦-౮౦౦౦ వరకు ఉండును.

ఆర్థికదుస్థితి

కొంత మంది వర్తకులు కొంతవరకు ధనవంతులుగా యుంటూ తమ ఆర్థికస్థితిని తొలగించుకొను ప్రయత్నములు అవలంబించినట్లు వినవచ్చినది.

వర్తకులు

వీరలనేకులొన్ని విషయములలో ముసలిపడి యుంటారు. [illegible] కొనిఉన్న దుర్గుణములు [illegible] నేర్చుకొని పెట్టుకొన్నారు. అదేమన, పోటాపోటీలచే వర్తకములలో, తమ్ములలో కూడ దుష్పోట్లు అయినప్పటికిని [illegible] యున్నారని తెలిసినది. ఇవన్నియు ఎంతవరకు [illegible] తెలుసుకొని వర్తకసంస్థను స్థాపించిన ఉభయ పార్టీల వారు బాగుపడుదురని [illegible] నేమెంటో నుటమంచిది.

బాలికా పాఠశాల

ఈ పాఠశాలలో పూర్వము తెలుగు బాలికలకు విద్యాసౌకర్యము లేకుండెను. కాని ప్రజలలో కొందరు [illegible] ప్రభుత్వము వారు తమపద్ధతిని [illegible]

పారిశుధ్యము

పూర్వపు మోకొప్పుడు [illegible] పారిశుద్ధ్య శాఖవారు [illegible] శ్రద్ధగా యున్నట్లుగా కనుపట్టినది. ఇప్పుడట్టి శ్రద్ధ లేనట్లు తోచుచున్నది.

దేవాలయములు

రెండు సంవత్సరముల క్రింద వీటిస్థితి చాలా అధ్వాన్నముగానుండెను. ఇప్పుడు రెండు దేవాలయములు మాత్రము భక్తజనయోగ్యముగా చేయబడినవి. ఇందువలననే తక్కిన దేవాలయములు ఎంత అధ్వాన్నముగా నుండెనో చెప్పవచ్చును.

గ్రంథాలయము

ఈ గ్రంథాలయము యొక్క స్థితి దినదినము క్షీణించుచున్నట్లు [illegible] ఎన్నిసారులు పునరుద్ధరింపబడినది. ఎప్పుడును ఈ గ్రామములో ఈ సంస్థకు వర్తకసహాయము లేదని కార్యదర్శులు చెప్పుచుందురు. కాని పెద్దల శ్రద్ధతో వర్తకసోదరులు దీనివలన గలుగు లాభములను బోధించిన అంతమాత్రము తెలుసుకొనజాలని స్థితిలో నున్నారనుటకు వీలులేదు.

ప్రబోధము

౨౮-౬-౩౦ తమ్మన్నాయని [illegible] తేదీలలో వరుసగా, రాజభక్తి, మద్యపానత్యాగము, రామాయణము, జీవదయా [illegible], ఉన్నత బాలికా పాఠశాల, అస్పృశ్యత, గ్రంథాలయ [illegible] విషయములను గూర్చి [illegible] ద్వారా పటములతో ఉపన్యసించవలసినది.

ఆంధ్రనిధి విరాళములు

ముత్తు నర్సింహారావుగారు వకీలు	౨-౦-౦
నర్సింహారావుగారు వకీలు	౨-౦-౦
రామచంద్రరావు గారు పోలీస్	౨-౦-౦
ఎం. అప్పయ్యగుప్త గారు టీచరు (వార్షికము)	౧-౦-౦
వర్తకులు.............	౨-౦-౦
[illegible] గారు	౧-౦-౦
కోడూరపు రమణయ్య లక్ష్మీనర్సయ్యగారలు	౧-౦-౦
మేడం రామయ్య; [illegible] గారలు	౧-౦-౦
మార్కండేయ సిద్ధయ్య చింతల రాఘవులు గారు	౧-౦-౦
కల్వకుంట్ల శివరామయ్య గుప్త గారు	౧-౦-౦
	౧౬-౦-౦

కేంద్రసంఘప్రచారకుడు

మురుగుకాల్వల శాఖలో తగ్గింపు

తగినంత డబ్బు లేనందున మురుగుకాల్వల కార్యాలయములో కొంత మంది ఉద్యోగులను ఈ నెలనుండి తగ్గించినారు. దీనివలన సివిల్ ఇంజనీరు మౌల్వీ [illegible] సాహెబుగారు తమ పూర్వపు ఉద్యోగమునకు తిరిగి వెళ్లిరి.

మహారాజా బహదర్ గారు చూడబోయిన వివాహము

మౌల్వీ [illegible] సాహెబు ఖాదిరి గారి కుమారుడగు [illegible] సాహెబు ఖాదిరిగారికి బి. ఏ. కి పూర్వపు ఇంజనీరగు మౌల్వీ [illegible] సాహెబుగారి కుమార్తెను ఇచ్చి పెండ్లి చేసిరి. ఆవివాహమునకు మహారాజా బహదూరు గారు వచ్చిరి. వీరుగాక ఇంక కొందరు ప్రభుత్వోద్యోగులు కూడ వచ్చిరి.

భూకంప సహాయార్థము నాటక ప్రదర్శనము

రహమాని [illegible] ఎక్సెల్సియరు థియేటరులో యువరాజాగారి పోషకత్వమున క్వెట్టా భూకంపబాధితుల సహాయము కొరకు నాటకము లాడబడెను. ఈ రెండును హాస్య నాటకములు. ఒకటి [illegible] దీనిని వ్రాసినవారు మఖ్దూమ్ మొహియుద్దీన్ బి ఏ. గారు రెండవది హాషర్ బా, దీనిని వ్రాసినవారు మిర్జా [illegible] బి ఏ గారు ఈ నాటకమును చూచుటకు యువరాజా గారును వారి సతీమణి, నవాబు మొఅజ్జంజా బహద్దరుగారు వారిసతి, నవాబు [illegible] బహద్దరు గారు [illegible] గారు చాలమంది ప్రభుత్వోద్యోగులు వచ్చిరి.

మొదట ముషాయిరా నాటకము ఆడబడెను. ఇంటర్వెల్ తరువాత హాషర్ బా నాటకము ఆడబడెను. ముగిసినతరువాత [illegible] బి ఏ గారు అందరికి కృతజ్ఞత తెలియపరచిరి.

నవాబు మొఅజ్జంజా బహదరుగారి రాక

౮ వ తేదిన నవాబు మొఅజ్జంజా బహదరుగారు విలాయతు నుండి బొంబాయినుండి నగరమునకు వచ్చెదరని [illegible] సాహెబుగారు రైల్వేపోలీసులను వలయు ఏర్పాటులు చేసి సిద్ధముగనుండిరి.

ప్లాటుఫారముపైకి మహాఘన శ్రీ రాజీ గారు యువరాణీ తోటి యువరాజా గారు, మహారాజా కిషన్ ప్రసాదు బహదురు గారు వచ్చియుండిరి ఉదయము [illegible] నవాబు మొఅజ్జంజా బహదరుగారు డబ్బాలోనుండి దిగి పెద్దవారలకు వందనములొసగిరి. [illegible] గారు అత్తగారికి వందనము లొసగెను. పిమ్మట అందరును కలిసి గృహోన్ముఖులైరి.

క్రీస్తుశకం ౨౦ వ శతాబ్దిలో భూకంపములు

౧	కాంగ్రా	౪ ఏప్రిల్ ౧౯౦౫
౨	దక్షిణ అమెరికా	౬ ఫిబ్రవరి ౧౯౦౬
౩	పంజాబు	౧౮ ,,
౪	సాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో	౧౮ ఏప్రిలు ౧౯౦౬
౫	చిలీ	౧౬ ,,
౬	బొఖారా	౮ ఫిబ్రవరి ౧౯౦౭
౭	చీనా	,
౮	ఇటలీ	ఏప్రిల్ ౧౯౦౬ ఆరంభములో
౯	ఇంగ్లాండ్	౫ జనవరి ౧౯౩౩
౧౦	టోకియో (జపాను)	౩ మార్చి ౧౯౩౩
౧౧	కాలిఫోర్నియా	౧౨ .
౧౨	హాంఫూయి	౨౫ మే ౧౯౩౪
౧౩	బిహారు	౧౫ జనవరి ౧౯౩౪
౧౪	మార్కెండారా	౧౧ ఏప్రిల్ ౧౯౩౫
౧౫	ఫార్మోజా	౨౨ ,,
౧౬	క్వెట్టా	౩ మే ౧౯౩౫
౧౭	టోకియో (జపాను)	౧ జూలై ౧౯౩౫

శ్రీయుత శంకరరాయన్న పర్మాగారు

బొంబాయి యాంధ్రులలో విఖ్యాత సేవాపరాయణులగు శ్రీయుత శంకరరాయన్న పర్మాగారు ఇటీవల హైదరాబాదునకు వచ్చియున్నారు.

వీరు బొంబాయి నగరమందలి కామాటీపురము వీధిలో నివసించుచున్నారు. వృత్తి విషయమున వీరు ఒక ప్రసిద్ధ సాలిసిటరుల కార్యాలయమునందు ముఖ్యలేఖకులు. కామాటిపురమునందు వీరికి కొన్ని స్వంత గృహములు కలవు. వీరు ఉదారబుద్ధిగల సత్పురుషులు: ఇవి సాధారణ విషయములు:

నిజాము రాష్ట్రములోని నిజామాబాదు, కరీంనగరము జిల్లాలలోనుండి అనేక వందల కుటుంబముల వారు—ముఖ్యముగా మున్నూరు కాపులు—సుమారు నూరు సంవత్సరముల క్రింద జీవనవసతులు కోరవచ్చుట చేత బొంబాయి ప్రాంతములందు అహమదునగరము, పూనా, బొంబాయి, కరాచి, సూరతు, మొదలగు గొప్ప స్థలములందు నివాసము ఏర్పరచుకొనిరి. ఇట్టులవలసపోయిన మన ఆంధ్ర సోదరుల సంఖ్య బొంబాయి ప్రాంతమున మొత్తము కొన్ని లక్షలవరకున్నది. అందులో ఎక్కువ భాగము బొంబాయి నగరమున కలదు. మూడు నాలుగు తరములుగడచినతరువాత వీరు నేడు మహారాష్ట్రదేశమందు జనించినవారై, పలు విధములగు సంపన్నులై విద్యావంతులై, డాక్టరులుగను, వకీళ్లుగను, కంట్రాక్టరులుగను ముఖ్యోద్యోగములు వహించియుండి, ఇట్టి స్థితిలో తమ మాతృభాష నేమాత్రము మరువక, మాతృదేశీయులగు ఆంధ్రులయెడ సఖి మానము గలవారై ఆంధ్ర నాగరికతను నిలుపుకొనుటకు అన్ని విధముల ప్రయత్నించుచున్నారు. ఇట్టి ప్రబోధము గాంచి ఆంధ్రత్వమును నిలుపుటకు ప్రబల ప్రయత్నము సలిపిన వారిలో శ్రీయుత శంకరరాయన్న పర్మాగారు ముఖ్యాతిముఖ్యులు:

శ్రీయుత పర్మాగారు ప్రజాహిత కార్యతత్పరులలో అసాధారణులు; నిరాడంబర జీవనము గలవారు. వీరి యుత్సాహమునను ప్రోత్సాహమునను బొంబాయి యందు ఎన్నియో ఆంధ్ర సంస్థలు పనిచేయుచున్నవి. తెలుగు బాలికా పాఠశాల, తెలుగు గ్రంథాలయము ఇదియు ఇయ్యవి నేటికిని ఎన్నియో కలవు. "తెలుగు సమాచార్" అను మాసపత్రిక చాలకాలము ప్రకటింపబడిన రెండు గొప్ప సంవత్సరాదిసంచికలను వెలువరించినది. నిజాంరాష్ట్రములోని తెలుగువారి యభివృద్ధియందు శ్రీయుత పర్మాగారు తాము సతతము శ్రద్ధ చూపుచుండెడివారు. మన రాష్ట్రములోని ఆంధ్రనిధికి రూ. ౫౦౦ లకు పైగా పంపియుండిరి. "సుజాత" పత్రిక జరుగుచుండినకాలమున దానికి విశేషముగ వందరూపాయల విరాళము గ్రహించియుండిరి. సుమారు పదిసంవత్సరముల క్రింద పూనా నగరమున జరిగిన తెలుగు సమ్మేళనమునకు ఈ రాష్ట్రము నుండి వెళ్లిన ఆంధ్ర సోదర సోదరీమణులు పేరుతో సన్మానించుటయు, ఇంకను బొంబాయిలో జరిగిన తెలుగు సమ్మేళనము వివిధ ప్రాంతముల నుండి కొంగ్రెసునకు వచ్చిన ఆంధ్రసోదరులను సత్కరించి వివిధ సహాయములను చేయుటయు శ్రీయుత పర్మాగారి సామాజిక త్యాగముననిరి—ఇది యదార్థము. శ్రీ పర్మాగారు మహారాష్ట్ర భాషయందు తెనుగుకవుల జీవితములు వ్రాసిరి. అదియొక అపూర్వ గ్రంథము. మన ప్రాంతములనుండి బొంబాయికి వెళ్లిన విద్యార్థులను, ఇతరులను సర్వసంకష్టములందున ఎంతో సన్మానించేసి బొంబాయి యందు వసతులు కల్పించుచుండెడి శ్రీ పర్మాగారువంటి వారు కలకాలము వర్ధిల్లుగాక యని యాంధ్రులను సంతోషపరచుచు!

*   *   *   *

ఉపహార విందు

(విలేఖరి)

మున్నూరు కాపు మహాసభ పక్షమున స్థాయిసంఘ సభ్యులు గత శుక్రవారము ౧౧-౭-౩౦న సాయంకాలము ౫ గంటలకు మున్నూరు కులభూషణులగు తుంగా రామన్న గారి గృహమున, బొంబాయి నాస్తవ్యులగు మున్నూరు సంఘ నాయకులనదగు శ్రీయుత శంకరరాయన్న పర్మాగారికి సన్మానించుటకై ఉపహారవిందు ఏర్పాటుచేసిరి. మున్నూరుకుల సోదరులును, మున్నూరు కాపు మహాసభ కార్యనిర్వాహకవర్గ సభ్యులును, మున్నూరు కాపు ప్రముఖులును హైదరాబాదు, సికింద్రాబాదుల నుండి వచ్చియుండిరి. ఆంధ్ర సంఘ ప్రముఖులు కూడ ఆహ్వానింపబడిరి. శ్రీయుతులు మాడపాటి హనుమంతరావు, సురవరము ప్రతాపరెడ్డి, అడి రాజా బహద్దురు వెంకట్రామారెడ్డి, మాడపాటి హనుమంతరావు [illegible] సందర్భములో పాల్గొనిరి. శ్రీ తుంగా సోదరుల [illegible] ఉపహారవిందు ఏర్పాటు చేసిరి. [illegible] కొన్ని పద్యములు [illegible] వారు ముందుగా బొంబాయి రాజధానిలో వలసపోయిన తెలుగువారి చరిత్రను సంగ్రహముగా నివేదించుచు ప్రజాహిత కార్యతత్పరులగు శ్రీయుత శంకరరాయన్న గారి సేవను ప్రశంసించి బొంబాయి ప్రాంతములోని తెలుగువారిని ఆంధ్రులుగా [illegible] ఆంధ్రత్వమును నిలిపి [illegible] శ్రీ శంకరరాయన్న [illegible] శ్రీ పర్మాగా-

ఆర్యసమాజమందిరమును పడగొట్టుటకై ఆజ్ఞ

బీదర్ తాలూక్దారుగారి అనుమానము.

౫౦ ఆవర్దాము బీదరు తాలూకదారు గారు ఈ క్రిందివిధమైన ఉత్తరువును వ్రాసిపంపిరి:

నల్లిగా తహసీలుదారు, కొత్వాలు మొహతెమీము మొదలుగాగల వారలకు తాకీదు [illegible] అచటను న్న ఆర్యసమాజమువారి మందిర గృహము నిషేధించబడిన గృహము కావున దానిని [illegible] స్థలము [illegible] ఆర్యసమాజము వారి యొక్క [illegible] పెట్టి దేవాలయము మరియు ఉపన్యాసములు ఇచ్చుటకు మొదలు పెట్టెదరు నేను వారి వాక్యములను తెలిసికొని నాను. పోలీసువారు నోటు చేసుకొన్న దానికి ఆర్యసమాజమందిరమని చెప్పిన దానికి ఏమి యుభేదము లేదు, ఈ మందిరమునకు వచ్చువారలు లేరు. ఆ గృహములో సమాజమునకు సంబంధించిన పుస్తకములు, పత్రికలు, నిజాంరాష్ట్రములోని, నిజాంరాష్ట్రము బైటినుండి వచ్చినవి. ఈ సమాజమునకు ప్రధానమైనది. శుద్ధియొక్క సమాజము. శుద్ధిని వర్తింగులలో విశేష్య యీ సమాజములో చేరి చాల శ్రద్ధపుచ్చుకొనుచున్నారు. ఉపన్యాసములు ప్రభుత్వమువారికి విరుద్ధముగ అసహ్యకరముగ చేయబడునట్లు ఇవ్వబడుచున్నవి. ప్రభుత్వము వారు గైకొనుచర్యల పైనను అజ్ఞల పైనను తప్పులు ఎంచుచున్నారు. ఇతరమతముల కవి సిద్ధముగ కల్పనలు చేసి పాటలు పాడుచున్నారు పోలీసువారు యీ సంగతులన్నిటిని నోటు చేసినారు, మరియు ఇది యప్పుడప్పుడు చాటుచాటుగ పోలీసువారికి తెలియచేయబడినవి. ఈ సంగతులనాలోచించి నేను ఈ భావము ప్రభుత్వమునకు విరుద్ధమని తలంచుచున్నాను. ఈ సభ లేనిచో కలహములు పుట్టించునను అనుమానముచే ఇట్టి ఆ ఖానాను తీసివేసి కొలవు చేయవలెనని నిర్ణయించినాను. కాబట్టి ఆ ఖానాను పడగొట్టి దానిలోనున్న సామానులు జప్తు చేయవలసినదిగ ఆజ్ఞ ఇచ్చుచున్నాను.

సర్కారుదస్తఖతు
మౌల్వి మిర్జా గులాం మహమూదు బేగు
అవ్వల్ తాలూకుదారు, బీదరు జిల్లా

వైదికాదర్శి.

రిని గురించి ప్రశంసాపద్యములను జదివి కాన్కగ నొసగిరి. పిదప మహాసభ పక్షమున ఆదిజయ ప్రకాశముగారు సరిదిద్దిన తుంగా వారిని పద్యరూపముగ కొనియాడిరి. శ్రీలక్ష్మీనరసయ్యగారు పర్మాగారి పక్షమున కృతజ్ఞతను సూచించిరి. స్థాయిసంఘ కార్యదర్శులగు బొజ్జ నరసింహులుగారు పర్మాగారికి వినతిసూచకము వందనములు చెల్లించిరి.

సికింద్రాబాదు కాపు సంఘమువారును యిదేవిధముగ శంకరరాయన్న పర్మాగారి గౌరవార్థము ఉపహారమొసంగిరి. పట్టణపు మున్నూరుకుల సోదరులు అనేకులు ఇందులో పాల్గొనిరి.

*   *   *

బాలికల పాఠశాల వార్షికోత్సవము

౧౧-౭-౩౦ మధ్యాహ్నము ౩ గంటలకు [illegible] బొంబాయి నాస్తవ్యులగు శ్రీయుత శంకరరాయన్న పర్మాగారి అధ్యక్షతను సుల్తాను బజారు బాలికల ఉన్నత పాఠశాల వార్షికోత్సవము జరిగెను. నిర్వాహకులు [illegible] స్త్రీ పాఠశాల [illegible] గీతములను పాడిరి. బాలికలు పాడిన పాటలను సభవారు ఎంతో ఆనందముతో విని ఆహ్లాదము వెల్లడిచేసిరి. బాలికలు తమ గానముచే సభికులను ఆనందపరచిరి. కొలది కాలములో పంచ్వూర్ణ కళాశాలగా రూపొందించవలెనని యోచించుచున్నామని తెలిపిరి. వందన సమర్పణతో కార్యక్రమము ముగిసినది.

ఏకపాత్రాభినయ ప్రదర్శనము

(విలేఖరి)

బాలికల ఉన్నత పాఠశాలయందు గత శుక్రవారము నాడు సాయంకాలము కరంబలనుండి సుప్రసిద్ధ నటకులగు మాష్టరు డి. వి. ఎల్. నరసింహారావుగారు శ్రీకృష్ణుని రాయబారము, విజయరాఘవ విశ్వామిత్రము, రామదాసు నిర్బంధ కారాగారవాసము; బాహుకుని దుఃఖము, ఆనందబ్రహ్మానందము, హాస్యము ప్రదర్శనములను అత్యుత్తమముగా జూపిరి. పాఠశాల పక్షమున కృతజ్ఞతాసూచనానంతరము ప్రదర్శనము ముగిసెను.

అమెరికాలో భూస్థాపితమగు బంగారువిలువ

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో సుమారు ౧౫౦౦౦౦, ౦౦౦ పౌనుల విలువగల బంగారము భూగర్భములో భూస్థాపితమైయున్నది: దీనిని నవనాగరికులగు దొంగలు పైన్ని పరిశోధనశాస్త్రముచే కనుగొనబడిన క్రొత్త సాధనములతో త్రవ్వి కాజేయవచ్చును కాబట్టి యంతబంగారము యొక్క రక్షణకై ౩౦౦౦౦ పౌనుల ఖర్చుతో తగిన ఏర్పాట్లను చేయుటకు పార్లిమెంటు కమిటీవారు తీర్మానించిరి.

హైదరాబాదు బజారు ధరలు

దారప్ప లక్ష్మీనరసయ్య ఉస్మాన్ గంజి

౧౪—౭—౧౯౩౦

		పల్లాలకి	రూ.అ.పై.
గోధుమలు బిలోల్య	మొదటి	,,	1_5_0
బియ్యము కోడుబు	మొదటి	,,	14_12_0
,, జాకరోంలు	క్రొత్తవి మొదటి	,,	15_0_0
,, డిటో	పాతవి మొదటి	,,	17_0_0
,, క్రిచిపాంకొంబాయలు	క్రొత్తవి	,,	16_4_0
,, రామసాగరాలు	క్రొత్తవి	,,	15_0_0
,, బిచోడీలు	మొదలు	,,	28_0_0
కందులు	పెద్దవి	,,	10_8_0
కందిపప్పు	పెద్దవి	,,	15_8_0
పచ్చపెసలు		,,	11_0_0
పెసరపప్పు		,,	18_0_0
నల్లపెసలు		,,	8_4_0
మినుములు		,,	9_4_0
మినపపప్పు		,,	15_0_0
ఉలవలు		,,	7_1_0
జొన్నలు		,,	10_0_0
శిరిసెనగలు		,,	12_12_0
సెనగలు		,,	11_1_0
		,,	12_4_0
పుప్పు		,,	8_4_0
తవుడు		,,	5_8_1
పతిగింజలు		,,	11_0_0
ఆలచందలు		,,	7_1_0
అనుములు		,,	6_4_0
బటాణాలు	మొదటి	,,	[illegible]
బెల్లము		,,	20_0
ఎల్లచక్కెర		,,	24_0_0
తెల్లచక్కెర		,,	18_0_0
మదరాసు చక్కెర	కొడ్డూ	,,	18_4_0
వేరుసెనగగింజలు	చిన్నవి	,,	18_0_0
పసుపు		,,	14_0_0
మిరపకాయలు	మొదటి	,,	80_0_0
చింతపండు	మొదటి	,,	14_1_0
మొంతులు మంచిని	౧ణ. సేరకు		2_
అల్లం	౧ణ. సేరకు మొదలు		8_1_
నువ్వులనూనె	౧ణ.		4_1_0
నెయ్యి	[illegible]		45_0_

గోలకొండ పత్రిక
శ్రీయువనామ సం॥ ఆషాఢ శు॥ ౧౪
సోమవారము

శ్రీమహారాణిగారి ఆదర్శము

శ్రీశ్రీగద్వాల మహారాణిగారి ద్వితీయతనయ వివాహ సందర్భములో ఎందరో పండితులు, విద్యావంతులు మున్నగువారికి చాలద్రవ్యము విరాళముగా నొసగబడినసంగతి చాలమందికి తెలియదేమో. అట్టిమొత్తములుగాక ఇప్పుడు ౧౦౦౦ రూపాయలు కేవలము యీనగరమందలి వివిధ సంస్థలకే దానమిచ్చుటను వేరుచో ప్రకటించినారము. ఇందు రెండు విశేషములు కనబడుచున్నవి. ఒకటేమన వివాహ సందర్భములలో ప్రజాహిత సంస్థలకు సహాయముచేయుట. మనరాష్ట్రములో ఎందరో రాజులు, నవాబులు, ధనికులు ఎల్లప్పటికి వివాహములు జరుపుచుందురు, అట్టివివాహములలో ఎత్తిత్రికు త్రొట్లకు. (ౘౌండీలకు, (ఇవి అన్నిటికన్న పెద్దపద్దులు) భోగమువారికి, ఊరేగింపులకు, మందుగాల్పులకు, (అనగా అవుట్లు పిట్టలు మున్నగునట్టివి,) ఎంతయో వ్యయముచేయుదురు. కానిపట్టుమని పదిరూపాయలే సంస్థకీనీయరు. కారణమేమన వారికాయాచారమెవ్వరును నింకనునేర్పలేదు.

మనమహారాణీగారి యీయుదారాచార్యమును జూచి అట్టివారందరును పాఠము నేర్చుకొనదగినదే. తమఆనంద సమయములో ప్రజాహిత సంస్థలను, బీదసంస్థలను జ్ఞాపకముచేసికొనుట చాలప్రశంసనీయము.

ఇక రెండవ విశేషమేమన ఈపట్టికనుజూచినవారు శ్రీమహారాణిగారి నిష్పక్షపాతబుద్ధిని వెల్లడించునని గుర్తెరుగగలరు. శ్రీవారిదానములలో ఆంధ్రుల సంస్థలు హిందువులసంస్థలు మాత్రమే చేరియుండలేదు. మహమ్మదీయ సంస్థలు, క్రైస్తవసంస్థలు, సర్వవర్గములసంస్థలు, కర్ణాటమహారాష్ట్రసంస్థలన్నియు చేరినవి. ఇదిహిందూముసల్మానులుభయులును ఆదర్శముగా గొనదగిన విషయము. హిందూముసల్మానులు దినదినము కొంజరి స్వార్థపరుల బోధలకులోనై దినదినమునకు విభిన్నాభిప్రాయులగుచుండిన యీకాలములో నిట్టిపెద్దలచే ధనికులు, అధికారవర్గమందుండువారు రెండు మతములవారిని సమానముగా చూచుచువచ్చిన త్వరలో పూర్వపునైకమత్యము మరలపర్పడక మానదు.

శ్రీమహారాణి యుదారాచార్యమును మేమభినందించుచు వారికిని వారిసంతతికిని దైవము నిత్యాభివృద్ధి కలిగించు గాతయని కోరుచున్నాము.

హరిజనులకు భజననిషేధము

ఈనగరమునకు సమీపమునగల దత్తాత్రేయగుట్టపై నొకదేవాలయములో మొన్నటి జాను [illegible] వ తేదినాడు హరిజనులు మెప్పటి ఆచార ప్రకారము భజనగావింపబోగా ఆదేవాలయముయొక్క పూజారి వారినిభజనచేయరాదని నిషేధించెననియు వారు తాము దేవాలయములోనికిపోక దేవాలయముముందుభజనచేసికొని పోయెదమని చెప్పగా పూజారి వారిప్రార్థననిరాకరించి గుట్టక్రిందగల అగ్రజాతిహిందువులను పిలుచుకొనివచ్చి బెదరించెననియు, హరిజనులుఅంతటవిషమపరిస్థితులేర్పడునేమోయని భయపడి గుట్టదిగి వెళ్లిపోయిరనియు ఒకవార్త ఆంధ్రపత్రికయొక్క స్థానికవిలేఖరి వలన తెలిసినది.

ఇది యెంతకరుణమైనవార్త! సాధారణముగా హరిజనులు అగ్రజాతివారలనబడువారలపవిత్రముగల దేవాలయములకు పోవుటకేజంకుచుందురు. అందువలన సాధారణముగా పోవుటయే మానుకొనినారు. ఆదేవాలయములకు పోయిననే వారికిసిద్ధించని పురుషార్థమేదికలదుఅని అనుకొను వారలును అనేకులుగలరు ఇటువంటిస్థితిలో గాంధిమహాత్ముని హరిజనోద్ధరణోద్యమతత్త్వము కొంతవరకైనను గ్రహించినవారైనచో తానే హరిజనులను తనదేవాలయమునకు ఆహ్వానించి వారికి భగవద్భక్తి భజన నేర్పవలసియుండును. అది పోయి వారంతటవారు భక్తితోవచ్చి భజనచేసికొందుమనినను—అదియు లోపలికిపోక బైటనే—వారినితరుమగొట్టు అగ్రజాతులచర్య యెంతి మహాఘము, యెంతఅనుదారము!

అందులోను ఆగుట్టపైకి ఆనాడుహరిజనులు క్రొత్తగాపోలేదనియు, ఇదివరకు ౬సంవత్సరములనుండి ప్రతిశనివారము కొన్నిహరిజన భజనమండలులు అక్కడభజన గావించుచుండు వాడుక కలదనియు, తెలియుచున్నది. ఇప్పుడు దేశమంతటను అగ్రజాతివారలు హరిజనుల నుద్ధరించుటకై యత్నించుచున్నారు కాబట్టిమనము వారిదేవాలయమునకు భక్తితో భగవంతుని పూజించుటకు పోయినచో మనయెడ ఆదేవాలయాధికారులగు సవర్ణులు చాలఆదరముతో ప్రవేశమిప్పింతురు—అనుఆశతో పోయినహరిజనులను భజనచేయరాదనితరుమగొట్టిన వారికెంతో ఆశాభంగముగా నుండును. అటువంటిది ౬ యేండ్లనుండి యెట్టిఆటంకము లేక భజనచేసికొన గలుగుచుండిన హరిజనులు నేడానాడు నిషేధింపబడుచో వారికి నిజముగా ఆగ్రహమే కలుగవచ్చును. ఎందువల్లననగా అంతకాలమునుండి వారనుభవించిన హక్కు నేడు ఊడగొట్టబడుచున్నదిగదా? ఇటువంటి చర్యలే మనహిందువులమధ్యనుండి అనేకులను యితరమతములలోపోయిచేరుటకు ప్రేరేపించినవి.

ముఱికివస్త్రముల విడచి పరిశుద్ధులై, పరిశుద్ధవస్త్రములతోవచ్చి భజనచేసికొన వచ్చునని నియమమేర్పరచిన యుక్తమగునుగాని, భక్తితో భగవంతుని సేవించుకొనవలెనని వచ్చిన సోదర మతస్థుని నలుగురువయోగించుచోటనుండి బెదరించి తరిమివేయుట యెంతహీనమైనదో గ్రహింపజాలని అగ్రజాతివారితత్వము సంస్కరింబడనంతవరకు హిందూజాతి నిర్భయముగనుండజాలదు

భావకవిత్వప్రశంస

క్రొత్త "కవిభూషణు"ని సమర్థనము

[స్వకీయ విలేఖరి]

మొన్నశనివారము సాయంకాలము ౬-౻ గంటలప్పుడు "ఆధునికకవిత్వము" అనువిషయమును గూర్చి క్రొత్తగా ఆంధ్రభారతీతీర్థము వారిచే కవిభూషణ బిరుదమునందిన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయప్రధానాంధ్రాచార్యులగు రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారియధ్యక్షతన శ్రీఖండవల్లిలక్ష్మీరంజనంబి.ఏ. గారిచే ఉపన్యాసముచెప్పబడినసందర్భమున సుల్తానుబజారులోని కృష్ణదేవరాయాంధ్రభాషానిలయము జనులచే క్రిక్కిరిసిపోయెను. ఆసందర్భమున నేతృత్వమువ డి వి.యల్. నరసింహారావుగారి [illegible] పాత్రాభినయప్రదర్శనము యేర్పాటైయుండుటచే [illegible] బాయిమును [illegible] పలువురువచ్చియుండిరి.

మొదట బాలికలకిన్నెర పాతశాలబాలికలు యిరువురు ప్రార్థన గావించినతర్వాత శ్రీముత అదిరాజు వీరభద్రరావుగారు ఉపన్యాసకుని, అధ్యక్షుని సభికులకు పరిచయముచేయుచు భావకవులలోచేరిన ఖండవల్లిలక్ష్మీరంజనముగారి యుపన్యాసమునకు భావకవిత్వమునకు ప్రధానాచార్యుడగు రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు అధ్యక్షులుగనుండుట కెంతయు తగునని అధ్యక్షస్థానమలంకరించుటకు సుబ్బారావుగారిని కోరిరి. పిమ్మట శ్రీముత కృష్ణశర్మగారు బలపరచినపిమ్మట కవిభూషణులు అధ్యక్షపీఠమలంకరించి. మొదట ఖండవల్లిలక్ష్మీరంజనంగారిని సభికులకు పరిచయముచేసి వారినుపన్యసించగోరిరి.

లక్ష్మీరంజనంగారు ఉపన్యసించుచు ప్రబంధకాలానంతరమున తెలుగుకవిత్వమునందు సత్కవిత్వరచనశక్తి యెవ్వరి యేర్పడదాయెను; తర్వాత మళ్లీకందుకూరి వీరేశలింగంపంతులుగారువచ్చినతర్వాత కవిత్వమునకు నవనవోన్మేషము కలిగినదనియు చెప్పిరి. ప్రబంధకాలాంతమువరకు నవ్యకవిత్వము [illegible] సత్కవిత్వము పుట్టుటకు తగినయవకాశము లేకుండపోయెను. సత్కావ్యరచనకు కవియొక్క హృదయము నిర్మలముగానుండునట్లు. హృదయమునందు పవిత్రమైన ఆశయములు రేకెత్తించుటకు దేశములో గొప్ప మహోద్యమము లేవైనను యుండవలెను. క్రీస్తుశకపు ౧౬—౧౭ శతాబ్దములలో స్పెయిను యుద్ధము ఇంగ్లీషువారిలో దేశాభిమానమును తద్ద్వారా ఆత్మగౌరవమును పురికొల్పెను. అందుచే ఆకాలములో ఇంగ్లాండులో షేక్స్పియరు మొదలగు గొప్పగొప్పకవులు జన్మించిరి. భారతదేశమందు [illegible] పూర్వము ఆర్యులుత్తరమునుండి దక్షిణమువైపు ప్రసరించినకాలమున వాల్మీకిరామాయణము [illegible] ప్రబంధకాలానంతరము [illegible] మహోద్యమము లేమియు లేకుండెను. ఇప్పుడు మరల అట్టి ఉద్యమములవల్ల భావోద్రేకము కలిగి కవిత్వము ఆరంభమాయెను. [illegible] కారణమైనవో చూపుటకు ఉపన్యాసకుడు దువ్వూరి రామిరెడ్డి, విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారల కవిత్వములనుండి ఉదాహరణలిచ్చిరి. విశ్వనాథసత్యనారాయణగారు ఆంధ్రదేశంలో యిప్పటిస్థితి ప్రాచీనాంధ్రవైభవమునకు పోల్చిచూచి, [illegible] యిప్పటిఆంధ్రదేశము మునిగిపోయిన బాగుండునని యొకపద్యము చదివెను.

నవీనకవిత్వములో కవిత్వగుణములున్నవా లేవా? ప్రాచీనకవిత్వములో యేమిగుణములుండెను? యని ప్రశ్నించుకొని యుపన్యాసకుడు తిక్కనగారి భారతమునుండి కీచకవధలో భీముని కోపోద్రేకమును వర్ణించుభాగమును చదివి [illegible] విషయములు చెప్పబడినవనిరి. [illegible] భూమినిచేర్చి తాళము వాయించుటను మనము ఊహించుకొనలేము) రాయప్రోలుసుబ్బారావుగారు ఒకపద్యములో ఆంధ్రుల తేజస్సు యింకను చావలేదు. [illegible] ఆంధ్రయువకుని హృదయము చీల్చిచూడగలిగినచో నది తెలియగలదని చెప్పియున్నారు. అదియు చదువబడెను.

కవియొక్క కర్మ కవిత్వం యెట్లుండును? కవులు సౌందర్యోపాసకులు, సత్యోపాసకులు; విరంచులు, [illegible] రిని ప్రార్థించుటకేమి సరియైనమార్గము

కవిత్వము నిర్వచించుటకు సాధ్యముకాని వస్తువని కొందరు చెప్పిరి. మొదట పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు కవిత్వమును గూర్చి కొద్దిగా చెప్పెను. తర్వాత పింగళి మూరనయ కొంతవిస్తరించెను. పుష్పములకు సౌరభమున్నచో యెట్లుండునో, కర్పూరమునకు సౌరభమార్దవములు చేరినచో యెటులుండునో కవిత్వమటులుండునని మూరన చెప్పెను. పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారి కవిత్వనిర్వచనమును యింకను విస్తరించగలిగిరి.

కవిత్వము నిత్యనవ్యమైనది. ఆఫ్రికానాటకస్థను యిప్పుడు యేదోగుండెలు దడదడ కొట్టుకొనుచున్నట్లుండునని ఒక కవి చెప్పినాడు. కవిత్వముచే సాధారణవస్తువుకు యేదోమహాసౌందర్యము కలుగును. కొందరు కవులు యీప్రపంచమునే దాటిపోవుదురు. దీనిని దాటిపోవుట మరణముతో కటస్థము. హామ్లెట్ యను నాటకములో హామ్లెట్ నోటిగుండా షేక్స్పియరు మరణానంతరముపోవు అజ్ఞాతదేశములో యేమి యెట్లుండునో, యిక్కడికష్టములకన్న యెక్కువకష్టములుండునో యేమోయను భయము చూపినాడు. అభయము పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారికి లేదని ఒకపద్యమును వారి కవిత్వమునుండి చదివి వినిపించిరి.

ప్రకృతివర్ణన ప్రాచీనకవులు చేసినారు, భావకవులుచేయుచున్నారు. రెండిటికి భేదముగలదు. ప్రాచీనకవులు ప్రకృతిని మానవులనుండి వేరుచేసి చూచుచు, భావకవి ప్రకృతితో తనను కలిపి చూచును. భావకవి ప్రకృతిలో లీనమై తనతో ప్రకృతిని అభిన్నముగా చూచును. భావకవి "కొమ్మలో కొమ్మనై, పూవులో పూవునై" యీప్రకారము ప్రకృతిని అనుభవించును.

ప్రాచీనకవితవారికి పాకము, ఆధునికకవితకే నెత్తెవంటిది. భావకవులకు ప్రకృతిభయంకరము గనున్నప్పుడును, అతి శాంతముగనున్నప్పుడును ఒకభేదముగ రుచించును.

భావకవులు ప్రకృతితో సానుభూతి జూపుదురు. చంద్రగ్రహణసమయములో చంద్రునికి ఆగ్రహణాచి హృదయము వ్యథించకా అటవిగములో పుట్టిన ఒకపద్యము యీ సందర్భమున బసవరాజు అప్పారావుగారి కవితనుండి చదివి వినిపించబడెను.

* * *

తర్వాత వి. రామారావుగారు రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారిని గూర్చి ప్రశంసను వ్రాసి తెచ్చి చదివిరి. సుబ్బారావుగారు కవిత ఒకనాటి ఆంధ్రసాహిత్యమును నేటి ఆంధ్రజాతికి ప్రత్యక్షముచేయగలిగినదనియు, వారికవిత మనవంటివారికి తేలికపదములు పొందుపరచుకొనిపోగలిగినదనియు చెప్పిరి. ఆంధ్రత్వము ప్రకాశించుచున్న వారి యింకను యుద్యోగమున వర్ణించిరి.

* * *

తిరిగి ఆధ్యక్షులవారు యితరులెవరైనను మాట్లాడదలచినచో మాట్లాడవచ్చుననిరి. ఇద్దరు మాట్లాడిరి. అందు ఒకరు క్రొత్తగా వచ్చినవారే. డాక్టరు రామానందగారు ఒకరు భావకవిత్వమును గూర్చి ఏకీభవించలేక పోయిరి.

'ఎక్కడనో గానే వేయింతటకోట్లు' అన్నట్లు ఆధునిక కవిత్వము ఆను పేరుకు గాని భావకవిత్వము అను పేరుకుగాని అర్థమేమిటో తనకు సరిగ్గా తెలియుటలేదనివారనిరి. కవిత్వములో క్రొత్త పాతయను భేదములుండవనిరి. భావములేని కవిత్వమే కాదు, భావకవిత్వము అను పేరు అర్థహీనమనిరి. నేటి కవిత్వమునను ఉపన్యాసములు రాయప్రోలువారు మొదటకవులను చేసి వారినియాదిరితీసుకొనుటవచ్చినచో మనకు కావలెను. మాచిన చో అందులో భావమే ఉండునని విస్తృతముగా నుండవచ్చును. నికలసంగతులనెగ్గుటకొనునను యేదీ అర్థముగా వ్రాసినవారి వద్దనైనను వారినుండియైనను అర్థము తెలియవలెను. ఆధునిక కవిత్వమే నాటిదనిరి. తర్వాత ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనంగారు ప్రాచీనకవిత్వము అబ్జెక్టివ్, ఆధునిక కవిత్వము సబ్జెక్టివ్ అని చెప్పిన భేదమును విమర్శించుచు ఈభేదము అయుక్తమనిరి. ఏదోవిషయమును గూర్చియేకభావములు పుట్టునప్పుడు అభావములు విషయము అబ్జెక్టు కాదా. అప్పుడు పరికవిత్వమంతయు అబ్జెక్టివ్ కాదా, ఒకటిసబ్జెక్టివ్ ఒకటి అబ్జెక్టివ్ అనే భేదమెట్లు అనిరి. విజయనగరములో పుట్టిన భావాలను కవియంజకమునకు విమర్శమను భాష నుపయోగించి చెప్పిన కవిత్వమే కవిత్వమనిరి. అట్టి కవిత్వము మున్నుప్పుడు భావకవిత్వమను దానిలో లేదనిరి.

శివశర్మానందగారు ఉపన్యాసము నిచ్చుచున్నప్పుడు మధ్యలో లక్ష్మీరంజనంగారు తమయొకవిమర్శనను ప్రత్యుత్తర మునిచ్చుటయు, ఉపన్యాసము కంఠకమునుపరింతమెద్దతేసి తెలియుటమెట్టుకొంటయు, భావకవులు మనదేశమందు

సభాదీయు—యిరవన్నియు గొప్పవాసన్నమునకు భావకములు కాగా నభినలు కలుగుచుండ తోక్కులనునట్లుండిరి.

* * * * *

రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు తమకుపసంహారోపన్యాసములో భావకవిత్వమునుగూర్చి చేసిన ఆక్షేపణలకు సమాధానములనిచ్చిరి.

మొట్టమొదట ఈ భావకవిత్వమును నవ్యకవిత్వమని, ఆధునికకవిత్వమని వ్యవహరించుట యుక్తమని సుబ్బారావుగారి అభిప్రాయమైయుండెను. తర్వాత కొంతకాలమునకు వారి శ్రోత్రియ రాజుగారు భావకవిత్వము అను వ్యవహారమే బాగున్నదని చెప్పినవాదము తమకు నచ్చెననిరి. కొంతటియు ఏమంతయుగా తాము భావులలో చేరవలసి చేయునిరి.

భావంలేనిది కవిత్వంకాదు కదా. మరి భావకవిత్వమనిప్రత్యేకముగ చెప్పుట యెట్లుపొసగెనుఅనుశంకకుసమాధానమిచ్చుచు, చంద్రునిచేకథా చంద్రిక, సూర్యునిచంద్రిక కూడాయుండునా — హరిచంద్రచంద్రికఅను శిష్టప్రయోగము లేదాయనిరి. అటులే "మదిలోనూహించి" యనినప్పుడు మదిలోనూహించక యిక్కడెలోనూహింతురుగా? అందువలన మదిలోనూహించియనియనుట తప్పుయని బాలుని యడిగిరి. అటులే భావకవిత్వమునుపదమున్నదానదనిరి.

భావకవిత్వమందు కవియొక్కహృదయమే ప్రధానమనిరి. కవియొక్క సొంత భావములను వ్యక్తముచేయును కవిత భావకవితయనిరి.

తర్వాత ప్రాచీనకవిత్వము ఆబ్జెక్టివ్, ఆధునికకవిత్వము సబ్జెక్టివ్ అనుభేదమునుగూర్చి చెప్పుచు, డాక్టరు శర్మానందగారు ఆట్టిభేదము లేకపోలేదనిగాని, అచట్టచాలా తార్కికముగాని, తమయభిప్రాయములో ఆట్టిభేదము లేకపోలేదనిరి. వస్తువును దూరమునుండిచూచి వర్ణించుటయొకటీ. వస్తువులలో తాను అంగమై అంగుని లీనమైపోయినట్లు అనుభవించినట్లువర్ణించుట వేరు అని అభిప్రాయమును బట్టి లక్ష్మీరంజనంగారు క్రమముగా అబ్జెక్టివ్ సబ్జెక్టివ్ అనుభేదము చేసిరని తాము తలచుచున్నామని సుబ్బారావుగారు చెప్పిరి. అబ్జెక్టివిటీ సబ్జెక్టివిటీఅనునది ప్రతికవిత్వములోనుండునను అబ్జెక్టివిటీకంటే సబ్జెక్టివిటీకి విశిష్టత్వమదియే ప్రాధాన్యమనిరి.

తర్వాత భావకవిత్వంఅర్థమేకాదని ఆక్షేపణకు సమాధానమిచ్చుచు, తామిప్పుడు బయలుదేరిన కవిత్వమంతయు యాదర్శప్రాయముగ నున్నదనిగాని, అది చిరకాలము నుండునని గాని తాము చెప్పుటలేదనియు, కొంతకాలమాత్రమున మొదలుపెట్టగానే అందులో యేమిలేదు, పట్టి చెత్తయని తోసివేయుటతగదనియు, ఇదంతయుపట్టి చెత్తయను వల్లిపారియనుట్లో ప్రారంభించువారని యున్నది గమనించవలెనియు, కవిత దోవ దాక మూలప్రకారము లేని పక్షముగ కవిత్వము చదువువానికి అంతకొద్దియో గొప్పయో రసముద్రేకించినట్లు, భావకవులు యితరకవిత్వములు వ్రాయుచున్న కాలమున కనుములలోగాని మాయింత్రపాలగాని తమ రసములలో ఛాయలు లేకపోలేదనియు, యొక్కడ యేనాడు వేయిలేనో బాగుగా పరిష్కృతమగు కవిత్వమునకు చేరియుండునో తెలియునట్టి నేటికాలపు యాపదములయా యామనో భావమును వ్యక్తముచేయుటకు సమర్థములు—కవిరమణమనోహరములు అని యెంచి చేకెక్కువ విలువయని తెలియుటయే కవిత్వమువ్రాయుటయని—సుబ్బారావుగారు చెప్పిరి.

భావకవిత్వములో విలక్షణమేమి అనువిషయమును గూర్చిన శంకకు సమాధానమిచ్చుచు సుబ్బారావుగారు మొదట రసానుస్వారములు పడలటమునుచేసి కాదని కొందరాక్షేపించుదురని, అవియేమియు అంతపదిలేవు. భాషలోవాటికి స్థానముకూడన్నదని తనయభిప్రాయమనిరి. అర్ధానుస్వారమును ఉచ్చరింపలేము. దానివలన అర్థములో భేదముండునా అంటే ఉచ్చరించవలెనని దానికి అర్ధానుస్వారము ఉండియుంతఅర్థము నిఘంటువనిరి.

తామున్నప్పుడు యొక్క పద్యములో రసకాసాహిత్యకలకు ఉపమానములనుగూర్చి ఒకరు ఆక్షేపించిరనియు. ఆదిపుత్రులు ఏమైనసూచించవలెను అని చెప్పుటలేదని ఆక్షేపించినచో పరకిమాట చేరవలెను, ఆవుపమానో మేయమును సాధారణధర్మములు వున్నవాలేవాయని పూర్తిగాలోచించి ఆకవిత్వము బాగున్నదిలేనిది చెప్పవలెననియు చెప్పిరి. పూర్వాకవులమార్గమున్ దేశ మనుబంధించవలదనిరి. మనలు స్త్రీకిపోట్లు అందముగనుండు నిరీక్షణ సాహిత్యరేఖలు అట్టియుండుగ సంతసనిరి. ఇక్కడైవారికొన్నియుదాహరణములిచ్చిరి.

తర్వాత తమకవిత్వంలో స్త్రీని కామమునభావంతో గాక మాతృభావంతో గ్రహించుచున్నారని, ఇంతకుముందుదా

నాయిక స్వస్త్రీయా, పరస్త్రీయాఅని యడుగగా అందరినుచవ్వీరి సుబ్బారావుగారు స్వస్త్రీ పరస్త్రీయనుభేదము లేకసామాన్యముగా స్త్రీయనియు, స్వస్త్రీయందుకూడ మాతృభావము చెప్పవచ్చుననియు, తానెప్పుడుకూడ జన్మించవలెనుటయు ప్రమాణము లేదుకావున ఒకప్పుడు స్వస్త్రీయందు మాతృభావమున్నదనియు సమాధానమిచ్చిరి. ప్రాచీనకవులు స్త్రీపైకామభావమే ప్రధానముగా పెట్టుకొనిచూచిరనియు, యదియనర్థమని తాను చెప్పుటలేదనియు, కొందరికి యట్టిభావము యుత్సాహకరముకాదనియుచెప్పిరి.

ఇంకొకటి భావకవిత్వలక్షణము. రూపకము లోనివి నిజమైనవని పిలుచుచున్నదియను భావమును సుబ్బారావుగారు ఒకపాటచెప్పియున్నారు. ఆభావమును పెంచుట చెప్పరాదుయనియు ఆడిగి. ప్రాచీనులు చెప్పలేదని తెలుసుకొన్నదని వలదనిరి. రూపకమునుపొసగునాసానగదాయనిరి. తర్వాత నుపయోగించుటకు సుపదప్రయోగము చేపాడుదురు. రూపకమునుచూచి తమ యొందుకకొరవాలదనిరి. "గంగాయాంఘోషః" యను వానిచే గంగలో గొల్లపల్లెయని గాక గంగాతీరమునగొల్లపల్లియని అర్థ వాక్యమే యున్నదనుటలు తెలికొనవలెనని యడిగిరి. తమయభిప్రాయంలోనట్లు కొరవదనిచెప్పిరి.

తుదకు భావకవులనుదేశించి యిప్పటియాక్షేపణలచే భావకవులు బెదరుకొని కవిత్వమును వ్రాయుట మానవలదని, పరిశీలనయు ఛందస్సూత్రమే "కాలవంతమునే, దేశమంతమును" యోసుకొని యొకనాడైనను తమకవిత్వమును మెచ్చుకొనువారు పుట్టకపోరను విశ్వాసముతోనే ప్రకటనముచేయుచుండవలెననియు చెప్పిరి.

* * * *

తర్వాత పిరక్షుదరావుగారు ఉపన్యాసకులకును, యాధ్యక్షులకును, తర్వాతవారుప్రారంభించి ప్రదర్శింపనున్న డి. వి. ఎల్. నరసింహారావుగారికిని కృతజ్ఞతలకొసిరి.

సీతాపహరణమను ప్రదర్శనముప ప్రదర్శనముతో కార్యక్రమము ముగిసెను.

న్యాయస్థాన వార్తలు

పోలీసులచర్యను లాహోరు హైకోర్టు నిందించుట

"రంగీలాపంజాబు పుస్తకకేసు" అను కేసుయొక్క విచారణలో నేరస్థుడగు ఇంద్రపాలుచేసిన అప్పీలును లాహోరు హైకోర్టు న్యాయమూర్తులగు మన్రోగారును రంగీలాలుగారును పరిష్కరించుచు ఇంద్రపాలు నేరస్థుడేనని అంగీకరించిరి. గాని, ఆనేరమునకు మరణదండన అనవసరమనియు, యావజ్జీవ ద్వీపాంతరవాసము చాలునని యుచెప్పి, మొదట విధించబడియుండిన మరణదండనను యావజ్జీవ ద్వీపాంతరవాసశిక్షగా మార్చిరి.

తుదకు పోలీసుల చర్యపై రిమార్కు చేయుచు "కేసు న్యాయస్థానములో వదుకొలకు పోలీసులు తాము విచారణచేసి కనుగొనినదాని కనుగొనబడినట్లు నిజముగ న్యాయస్థానములో తెలుపుటకు యిష్టపడవలసినవిలన యీకేసుయొక్క ప్రథమవిచారణయు, యిప్పటి విచారణయు నాగాగందరగోళముతో యింతఆలస్యముగ ముగియవలసివచ్చెను. గొప్పబాధ్యతగల అధికారులుతమ విశ్వాసముయువవాదమును సమర్థించుకొనుటకై న్యాయస్థానములో దొంగప్రమాణము చేసిరని వ్రాయుటకు మాకు వచ్చుటకు చాలకష్టముగనున్నది" అనిరి.

నారిమన్ గారి విజయము

ఇదివరకు నారిమన్ గారు తమమోటారును ఫీజుకట్టి రిజిస్ట్రేషన్ చేయించుకొననందుకు బొంబాయిపోలీసువారు వారిపై పెట్టినకేసునందుకు కినమయినజుల్మానా అంగీకరించవలసియుండినందున మొదట విచారణచేసిన మేజిస్ట్రేటుచే బొంబాయిహైకోర్టువారికిని విచారణకై పంపబడియుండెను.

ఇట్లు యీకేసు బొంబాయి హైకోర్టువారికి పంపబడిన తర్వాత బొంబాయిప్రభుత్వమువారు మోటారు రిజిస్ట్రేషన్ ఫీజువిషయమయిన శాసనమును సవరింపదలచిరి. నారిమన్ గారికేసులో యేయేవిషయములు చర్చకువచ్చెనో, ఆయేయేవిషయములనుగూర్చి సంశయనివారణకై మేజిస్ట్రేటుచే హైకోర్టువారికోరబడిరో అసంశయనివారణము శాసనసభలో యీవ్యవహారణకోగలదనియు అందువలన శాసనమును సవరణప్రతిపాదించుట యుక్తమనియు చెప్పి బొంబాయి ప్రభుత్వమువారు సవరణచిత్తుమునగెజెటులో ప్రచురించిరి. ఈవిషయము విచారణ బొంబాయిహైకోర్టులో విచారణలోనున్నప్పుడు ఆకేసువిషయమునుగూర్చి యింకొకరుచర్చించుట తగదనియు, అందువలన శాసనసభాధ్యక్షుడు సవరణచట్టమును చర్చకుతెచ్చుటకు అనుమతినియ్యజాలవన్నవని యు అనలవేసలు ఖానును తెలిపినవారు తలచుచుండిరి. ఆఖరుకు బొంబాయిప్రభుత్వమువారు పోలీసువారిని నారిమన్ గారిపై తమకేసును ఉపసంహరించుకొనుడని కోరినందున పోలీసువారిపక్షమున పబ్లిక్ప్రాసెక్యూటర్ గారు కేసునుఉపసంహరించుటకు అనుమతికోరుచు జూలై ౧౧వ తేదివాడు బొంబాయి మూడవప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటుకోర్టులో దరఖాస్తుపెట్టెను. బొంబాయిశాసనసభవారు ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించినసవరణచట్టమును విశారించుచో మరల ప్రభుత్వమువారు తనపై యీకేసుపెట్టి సాధింపగలరుకొబట్టి తామప్రభుత్వమువారు కేసునుఉపసంహరించుకొనుటకు అంగీకరింపజాలనని నారిమన్ గారనిరి. అయితే పబ్లిక్ప్రాసెక్యూటర్ గారు నారిమన్ గారివాదములో బాలసారమున్నదని అంగీకరించినందున నారిమన్ గారు తుదకు కేసుఉపసంహారమునకు అంగీకరించిరి. మేజిస్ట్రేటుగారు ఉపసంహారమునకనుమతించి హైకోర్టువారికిగా పంపిన ప్రారణను వాపసుతీసికొనెదమనిరి. నారిమన్ గారు నేరమునుండి విడుదలయైరి.

ది తెలుగుటాకీస్ లిమిటెడ్

మదరాసు, జూలై ౧౧

నేటిదినము ది తెలుగుటాకీస్ లిమిటెడ్ వారి కార్యస్థానము తాత్కాలికముగా మదరాసునందలి 1/4 ఉద్మెకోర్టులోని ప్రజామిత్రకార్యాలయమున ప్రారంభోత్సవము కావింపబడినది. శ్రీశ్రీశ్రీ చల్లపల్లిరాజావారు ఈకంపెనికి ప్రధానపోషకులుగా (Patron) నుండుటకు దయతో నంగీకరించిరి. కంపెని విఖ్యాతులను శాస్త్రవేత్తలును స్టూడియో నిర్మించుటకు బెజవాడలో సాంకేతికావ్యంతరములుండగలవని ఆలోచించుచున్నందున దానినిగురించి విశ్వశాస్త్రీ ప్రాయసుడవు రాసెను సంస్థాపకులు కంపెనిరిజిష్ట్రేషనుకు సంబంధించిన నియమములు, నిబంధనలు తయారుచేయుటలో తీవ్రముగా నిమగ్నులైయున్నారు ఈకంపెనివివరములు తెలిసికొనగోరువారు క్రిందివిలాసమునకు ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుపవలయును.

"ది తెలుగుటాకీస్ లిమిటెడ్,

1/4 ఉద్మెకోర్టు, మౌంటురోడ్డు, పోస్టుమదరాసు"

కూతురిచే తండ్రిపై మానసష్టపు దావా

రామాచారి యనువరదు బ్రాహ్మణుడు. అతనికి కాంతిమతియను కూతురు. వీరిరువురికిని మధ్య వ్యాజ్యము నడచుచుండెను. ఆసందర్భములో రామాచారి దాఖలుచేసిన ఒక స్టేట్మెంటు కాంతిమతిశీలమునకు దూషణగానుండెను. అందువలన కాంతిమతి తనతండ్రిపయి తిరునెల్వేలి జాయింటుమేజిస్ట్రేటుకద్ద మానవష్టపుదావా తెచ్చెను. ఈఫార్జరీ దావావిచారణ పూర్తికాగా రామాచారికి రూ 30౦ జుల్మానా, అదిచెల్లించనిచో ఉ.వారములపైన శిక్షగా విధించబడెను.

సినిమా వార్తలు

ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణం

బెజవాడలో నూతనముగా నెలకొల్పబడిన బీసనస్యతి టాకీస్ లిమిటెడ్ వారు విద్వత్కవి మల్లాది అచ్యుతరామశాస్త్రిగారిచే రచింపబడిన ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణమును తెలుగుటాకీగా తీయుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములు కొనవచ్చినవి. కొల్హాపూరునందలి "కొల్హాపూరు సినిటోను"లో కొలది దినములలో షూటింగు ప్రారంభించబడును. ఆంధ్రదేశమునందలి సుప్రసిద్ధనటులు పెక్కురిచిత్రమున పాల్గొనుచున్నారు. దొమ్మేటిసూర్యనారాయణ, వెల్లంకి వెంకటేశ్వర్లు, మాధవపెద్ది వెంకట్రామయ్య, పెల్లూరు నాగరాజరావు, ఒంకర్ణ షణ్ముఖి, వేమూరుగగ్గయ్య కంపట్ట సుబ్బారావు ప్రఖ్యాతులగునటులు, ప్రసిద్ధపాత్రధారణమునకై బుక్కుచేయబడినారు. ద్రౌపదీనాటకమున విఖ్యాతపాత్రధారులగు మరికొందరు సుప్రసిద్ధనటులును, స్త్రీపాత్రములకు ఆంధ్రదేశ ప్రసిద్ధులగు నటీరత్నములనుకూడ ఈచలనచిత్రమునచేర్చుటకు తీవ్రప్రయత్నములు జరుపబడుచున్నవి. ధనవ్యయమును లెక్కచేయక మయసభ, రాజసూయాదిఘట్టములు యథాశాస్త్రీయముగా ప్రదర్శించుటకొరకు ఆయిన సెట్టింగులు తయారుచేయబడుచున్నవి. సామంతరాజులు సమ్రాజుని సార్వభౌమత్వము నంగీకరించుపట్టునను, సామంతరాజుల రాజసూయయాగమునకు కరుకొంచుఘట్టములలోనుప్రదర్శితములయిన రాజపరిభవములన్నియు ప్రదర్శించుటకు కొల్హాపూరుమహారాజావారు సర్వసహాయము చేయుచున్నారు. కంపెనివారుకూడా వ్యయప్రయాసలు సరకుచేయకుండ దానిని సర్వాంగసుందరముగా ప్రదర్శించు ప్రయత్నములు చేయుచున్నారు.

హింసవులకు గాంధిమహాత్ముని ఉపదేశము

ఎదిరించు ముసల్మానులతో మెలగు టెట్లు!

జాతీ రాతకేదివాడు బెజవాడనుండి పంపబడిన యున్నైటెడ్ ప్రెస్సువార రొకటి క్రిందివిధముగ నున్నది. ఇది ఆలస్యముగ చేరుటచే యిప్పుడు ప్రకటింపవలసి వచ్చెను:—

ఆంధ్ర దేశమందొక గ్రామములో హిందూముసల్మానుల సంఘర్షణను, అందు ఆగ్రామమందలి ముసల్మానులు అవలంబించియున్న ‹కయ్యమునకై కాలుదువ్వు› వైఖరిని ఒక కాంగ్రెసువాది గాంధిమహాత్మునకు వ్రాసినయొక జాబులో వర్ణించి, కర్తవ్యమునుగూర్చి మహాత్ముని సలహాను కోరెను. అంతు మహాత్ముడిట్లు జవాబువ్రాసి పంపెను:-

ప్రియమిత్రమా,

నివు వర్ణించినస్థితి చాల విచారకరముగనున్నది. అక్కడివారికి ముసల్మానుసోదరులవలని భయమున్నచో కాళ్లుచేతుల నుపయోగించి ఆత్మరక్షణ గావించుకొనుట వారికి అన్నివిధముల హక్కుగలదు. అట్లు ఆత్మరక్షణ చేసికొనకుండుట పిరికితనమగును. అటువంటి పిరికితనము ఒక విధమైన దౌర్జన్యమే. అది బహిరంగముగ ఆయుధములతో చేయు దౌర్జన్యముకంటె యెక్కువ దూషితమైనది.

భిన్నమతస్థుల వివాహమునకు శాసనము

తిరువాన్కూరులో స్త్రీలకు యెక్కువ హక్కులు

తిరువాన్కూరు సంస్థానములో శాసనసభ్యుడగు కొత్తూరుకృష్ణపిళ్లెగరు ‹‹సివిలు వివాహశాసనము›› అనుపేర నొకశాసనమును చేయింపదలచి చిత్తును తయారుచేయగా దాని శాసనసభలో చర్చించుటకు దివానుగారు అనుమతినిచ్చినారు.

తిరువాన్కూరుసంస్థానములో విద్యచాల యెక్కువగా వ్యాపించినందువల్లను, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము యెక్కువ నున్నందువల్లను ఒకతెగవారును ఇంకొకతెగవారును వివాహసంబంధముల గావించుకొనుట సంభవమగుచున్నది. కాని అట్టి వివాహములను యిపుడుండు యేశాసనముగాని అంగీకరించుట లేనందువల్ల అట్టి వివాహములకు కష్టములు కలుగుచున్నవి. అట్టి కష్టములను పోగొట్టుటకే యీశాసనము తలపెట్టబడినది,

ఈ శాసనముచిత్తులో రెండుభాగములున్నవి. ఒకభాగము వివాహమునకును తద్విచ్ఛేదమునకును సంబంధించినది. రెండవది ఆస్తివారసత్వమునకు సంబంధించినది. వివాహమునకు సంబంధించిన భాగములోని క్లాజులు ‹ఇండియన్ స్పెషల్‌మారియేజిఆక్టు›అను శాసనమునుండి గ్రహించబడినవే. అయితే స్పెషల్‌మ్యారియేజి ఆక్టులో వరునివయస్సు ౧౮ యేండ్లును వధువు వయస్సు ౧౪ యేండ్లును ఉండవలయునని యుండ, యీక్రొత్తచిత్తులో వరునికి ౨౧ యేండ్లును, వధువుకు ౧౮ యేండ్లును ఉండవలెనని విధించబడినది. సమిష్టికుటుంబములోనుండు వారెట్టి వివాహము చేసికొని అందుండి వేరుపడుటకుకూడ యీశాసనములో యేర్పాటు చేయబడినది. ఇట్టివివాహములను చేసికొనుటచే తమవర్ణమునుండియు, మతమునుండియు వెలివేయబడునను భయముగలవారలకు యీశాసనముచే రక్షణయొసంగబడుచున్నది. ఆస్తికి వారసత్వము విషయమున యీచిత్తుశాసనము స్త్రీపురుషభేదము చూపుటలేదు, భార్యను, మైనరుపిల్లలను పోషించు బాధ్యత భర్తపైననే యుంచబడినది. ఆస్తికి పితంతువున్ను అమె బిడ్డలును సమానముగా భాగస్థులగుదురు. కొడుకులు కూతుండ్లుఅను భేదములేదు

సివిల్‌సర్వీస్ తరగతినిబంధనల సవరణ

హైదరాబాదు సివిల్‌సర్వీస్‌తరగతి నిబంధనలను సవరించిన ప్రకారా (౩-) ib,లో ఇదివరకు అభ్యర్థి తండ్రి ఈరాష్ట్రములో ౧౫సంవత్సరములవున్నతరువాత స్థిరమై ఇక్కడ నేనిలువను, తనముఖ్యస్థానముగను బోవుఅభిప్రాయముసు విడుచున”యనియుండె, ఆ మాటలలో ప్రభుప్రగారు అజ్ఞవలన ఈక్రిందిమాటలు ఎక్కువచేయబడినవి: ‹‹దానిలో ఖరారుగా దరలిసితున్నది.”

హిందువులకు సైనికశిక్షణ పాఠశాల

డాక్టర్ మూంజీగారు హిందూ బాలురకు సైనికశిక్షణము నిప్పించుటకై దలపెట్టినప్రణాళిక పూర్తియైనది. ఇందుకై యేర్పడిన సంఘమొత్వరలో రిజిస్టరుచేయబడును. నాశికలో యీపాఠశాలను యేర్పరతురు. ఈపాఠశాలకు విరాళములనుసంపాదించుటకై డాక్టరుమూంజీగారు సంచారముచేయుచున్నారు. వారికివసూళ్లు మంచిగా లభించుచున్నవి. ముఖ్యముగా మహారాష్ట్రసంస్థానాధిపతులు యెక్కువ తోడ్పడుచున్నారు. పూనాలో ప్రకాష్ శేటుగారు యిందుకుగాను ఒకలక్షరూపాయలను యిచ్చియుండిరి.

శాంతినికేతనముచే గ్రామోద్ధరణము

రవీంద్రనాథఠాకూరుగారు స్థాపించిన విశ్వభారతియ సంస్థకు అనుబంధముగ నొక గ్రామోద్ధరణ సంస్థగలదు. ఈ గ్రామోద్ధరణ సంస్థలో గ్రామక్షేమకార్యములొకటి గలదు. అందు చిన్న ద్యకాఖలాల ముఖ్యమైనది. గతయేడులో శ్రీనికేతనమందు ఒకకేంద్ర ఔషధశాల స్థాపించబడెను. తర్వాత దానిచుట్టునున్న గ్రామములలో గల గ్రామోద్ధరణసంఘములును ఆరోగ్యసంఘములును లేచినవి. కేంద్ర ఔషధశాలనుండి ఆరోగ్యసంఘములలో సభ్యులుగానుండినవారికి మందులును వైద్యసహాయమును అందజేయబడుచుండును. ఆరోగ్యసంఘములను చూచి చుట్టుప్రక్కల గ్రామస్థులు ఒకరికొకరు సహాయులై గ్రామాభివృద్ధి గావించుటకు నేర్పుకొనినారు. చిన్నచిన్న యడవులను కొట్టివేయుటలోను, గుంటలను పూడ్చుటలోను, చెఱువులను శుద్ధిపరచుటలోను, మురుగునీటికాలువలను యేర్పరచుటలో గ్రామస్థులుచాల తోడ్పడిరి. ఇంతేగాక గ్రామస్థులే కొన్ని రోడ్లను వేసిరి. వైరశనిర్మూలన చెఱువులపూడికను త్రవ్విరి. కఱవుకాలములలో నుపయోగించుటకై ధాన్యనిలవయుంచుటకు ధర్మగోళములను యేర్పరచిరి. యనేకప్రాథమిక పాఠశాలలుకూడ నిర్వహించబడుచున్నవి.

శాంతికై ప్రపంచ కాంగ్రెసు

రానున్న నవంబరు ౧౧౯౬ తేది యూగోస్లావియా యొక్క ముఖ్యపట్టణమున ప్రపంచశాంతి కాంగ్రెసుసమావేశము కాగలదు. అసంఘముయొక్క ఇనిషియేటివ్ కమిటీ ప్రారంభోపసంఘము, లోచేరి పనిచేయుటకు యిండియాదేశపక్షమున గాంధిమహాత్ముడు, రవీంద్రనాథఠాకూరు, నెహ్రూ జవహరలాలు, రామానందఛటర్జీ — నంగీకరించిరి.

నిరుద్యోగులకు పనికల్పించుటకొక పద్ధతి

వైట్జాపనిమాపము అమెరికాలో నిరుద్యోగులకు పనికల్పించుటకు బోర్డు అఫ్ సోషల్ వెల్ఫేర్స్ (సంఘసేవా మండలి) యను సంఘమొక క్రొత్తవిధమైన యేర్పాటునుపయోగించునో పరిశీలించుచున్నది. దీనిప్రకారము నిరుద్యోగులు తమకు కావలసిన వస్తువులను తామే తయారుచేసికొందురు, యట్లుతయారుచేసిన వస్తువులను అమ్ముటలేదు. కూలి క్రింద వేనవన్నియు వస్తురూపమునగాని పనిరూపముననగాని చెల్లించబడునే కాని నాణెములుపయోగించబడవు ఇట్టిపద్ధతి ఉపయోగకరమగునా కాదాయని పరిశీలించుటకు సంఘమునకు లాస్టుమెన్ఫండు గారు ౩౦౦౦౦ పౌనుల విరాళమును యిచ్చిరి.

అఖిలభారత పత్రికాసమ్మేళనము

వచ్చు సెప్టెంబరు నెల ఆఖరున గాని లేక అక్టోబరునెల మొదటివారములోగాని కలకత్తాలో జరుగనున్న అఖిలభారతపత్రికాసమ్మేళనమునకు అధ్యక్షతవహించుటకు శ్రీ వై. చింతామణిగారు అంగీకరించినారు.

యువతులచే వెట్టిచేయించు శాసనము

జర్మనీలో హిట్లరుగారి నియంతృత్వమున చేయబడినటువంటి శాసనము యువతీయువకులచే ఉచితముగ పనిచేయించుటకు అధికారమునిచ్చుచున్నది. ఈపనికికూలిగాని మతిరొట్టెప్రతిఫలముగాని యీయబడుటలేదు. ఇంతవరకు యీప్రకారముగ యువకులచే కాలువలు త్రవ్వించబడినవి, సాగుబడిక్రిందలేని భూములుసాగుచేయించబడినవి. ఈపనులన్నియు నిర్బంధముగ పనిచేయించనిచో ద్రవ్యము లేనికారణముచే జరుగకుండెడివి. యువతులవిషయమున శాసనమును అమలుపరచుటకు నిబంధనలింకను పూర్తికాలేదు.

మరికొన్ని శాసనములుకూడ చేయబడినవి. వాటిలో నొకటి జర్మనీలోనుండు విదేశీయులు కొన్నిపనులను ప్రభుత్వమువారిఆజ్ఞానుసారము నిర్బంధముగ చేయవలెనని విధించుచున్నది. అపని యెటువంటిదో తెలియుటలేదు.

స్త్రీపులినిచంపుట

అస్సాములో ఇజ్ నేర్ అడవిలో మాఘ్రాబీ యను పేరుగల ఆదేశీయురాలగు స్త్రీ అడవిలో కట్టెలుకొట్టుచుండగా ఒకపులి ఆమెపైకి వచ్చెను. యప్పుడామె తనకుకొట్టిన కట్టెలుకొట్టుగొడ్డలియు తప్పితేదియులేదు. ఆమె ధైర్యముతో ఆచిన్నప్వల్ప సహాయసంపత్తితోనే ఆపులిని చంపెనని యు, పిమ్మట దానికళేబరమును తనయూరికితీసికొనిపోయి బహుమతి పొందెననియు జూలై ౧౦ తేదివాడు రంగూనునుండి వెలువడిన "యునైటెడ్ ప్రెస్సు" వార్త వలన తెలియుచున్నది.

విప్లవాందోళనోద్యమమింకను చురుకుగానున్నది

బెంగాలు గవర్నరుగారి అభిప్రాయము

విలింగ్డను గారు వైస్రాయిగా వచ్చినదిమొదలుకొని నిర్బంధవిధానము ఇర్విను గారికాలములోకంటె అతీవ్రముచేయబడెను. బెంగాలులో విప్లవాందోళనోద్యమమును గుడిచివేయవలెనని యెన్నెన్ని నిర్బంధశాసనములో చేయబడెను. యెంతెంతనిర్బంధచర్యలో అవలంబించబడెను. ఇట్టిది ప్రారంభమైనాలుగేండ్లు ఆయినది. ఇప్పటికిని విప్లవాందోళనోద్యమమింకను చురుకుగానున్నదనియు, ఆయుద్యమము చేచాలనష్టము కలుగుచున్నదనియు బెంగాలుగవర్నరుగారే మొన్న జూలై ౧౨వ తేది డక్కాలో పోలీసులపెరేడులో ఉపన్యసించుచుచెప్పుకొనిరి. ఇప్పటిపరిస్థితి రెండుమూడేండ్ల క్రిందటికంటె బాగున్నను, విప్లవాందోళనమును రాజకీయ సాధనముగా గ్రహించుతత్వము మానబడువరకు ప్రభుత్వమువారు యిట్టికఠినచర్యలే అవలంబించుచుందురని గవర్నరుగారుచెప్పిరి పోలీసువారు రహస్యముగాపనిచేయు విప్లవాందోళకసంఘముల నుకనుగొని చెదరగొట్టుటకు ప్రయత్నించుచునే యుండవలెననియు, ప్రజలుకూడ తోడ్పడవలసినదనియు వారుచెప్పిరి విచారణలేకుండ జైళ్లలోనుంచబడినవారినుండి జమానతుతీసికొని వారేమైనసువృత్తి చేజేసింపుచు సత్ప్రవర్తనులుగ నుండునట్లు వారిని వదలుటకు వీలగు ఉపాయమునుగూర్చి ప్రభుత్వమువారు ఆలోచించుచున్నారని గవర్నరుగారుచెప్పిరి.

జమీందారీలను యెత్తివేయుట

దక్షిణ భారతీయ వ్యవసాయక కార్మికసంఘము యొక్క తీర్మానము

జూలై ౧౧వ తేదీనాడు దక్షిణభారతీయ వ్యవసాయకకార్మికసంఘము కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి అధ్యక్షతన మదరాసులో సమావేశమై చేసినతీర్మానములలో కొన్ని ఎట్లనగా: జమీందారీలు యెత్తివేయబడవలెననియు పన్నుభారములో నూటికి ౨౫వంతున తగ్గింపులపైబడునట్లు పన్నుపంపకమవలెననియు, విద్యకై ఖర్చుపెట్టబడుచున్న దానిలో నూటికి ౨౫వంతున వ్యవసాయకులలోను కార్మికులలోను విద్యాభివృద్ధికై ఖర్చించవలసినదనియు కోరుచున్నది.

ఇండియా ప్రభుత్వము లండనులో అప్పుచేయుట

ఇండియాప్రభుత్వమువారు ఇంగ్లాండులో ఒకకోటి పౌనుల ఋణముచేసినారు. దీనికినూటికి సంవత్సరమునకు ౩ పౌనులవంతునవడ్డియివ్వబడును ఋణముజారీచేయుధర ౯౭ పౌనులు. ఈఋణము నూటికి ౬వంతున వడ్డీతో ఆక్టోబరులో యిండియాకు తీర్చివేయవలసిన ౧౯౩౬—౩౭ బాండ్లనుతీర్చివేయుటకై చేయబడినది. అనగా ఇదివరకుయిండియాలో చేయబడిన అప్పును తీర్చుటకై యిప్పుడులండనులో అప్పుచేయబడినదన్నమాట.

ఇట్టి అప్పువిషయమై లండనులో ప్రకటించినకర్యాక అప్పులివ్వువారినుండి మొత్తమునగ్రహించుటకు జూలై ౧౫వ తేదివాడు పట్టికప్రారంభించగానే కావలసిన ఋణమునకు ప్రకటించిన మొత్తము పరిపూర్తియైనది.

కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసభ సమావేశము

ముఖ్య విషయముల చర్చ

కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసభ వార్ధాలో జూలై ౨౭, ౩౦వ తేదులలో సమావేశముకాగలదు ఈసభలో అనేక ముఖ్యవిషయములనుగూర్చి చర్చజరుగగలదు. ప్రభుత్వమువారు యిప్పుడు అవలంబించుచున్న నిర్బంధవిధానములను గూర్చియు, శ్వేతపత్రముగూర్చియు, ఇండియా రాజ్యాంగవిధానమునుగూర్చియు, కాంగ్రెసుయొక్క సత్యాగ్రహమునుగూర్చియు, ఆంధ్రదేశమునకు సరిహద్దువిషయమై జరిగినతగాదానుగూర్చియు, సోషలిస్టులవిషయమున కాంగ్రెసువారివైఖరినిగూర్చియు చర్చలుజరుగవచ్చును.

అఖిలభారత వైద్యసంఘ కార్యనిర్వాహకసభ

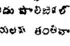
అఖిలభారత వైద్యసంఘ కార్యనిర్వాహకసభ (ఆలిండియా మెడికల్ కౌన్సిల్ యొక్క యగ్జిక్యూటివుకమిటీ) జూలై ౧౧వ తేదివాడును ౧౨వ తేదివాడును డైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ మేజర్ జనరల్ స్ప్రాన్నల్ గారి అధ్యక్షతనజరిగెను. డాక్టరు ఇవుల్కర్, బిధన్ చంద్రరాయ్ వ్యాన్, సర్ హసన్ సుహ్రావర్ది మొదలగు డాక్టరులుహాజరైరి. భారతీయ వైద్యవిద్యయొక్క తనిఖీచేయుట పరీక్షలనుజరుపుట మొదలగు ముఖ్యవిషయములుకొన్ని చర్చించబడెను. వైద్యవిద్యను, వైద్యపరీక్షలను తనిఖీచేయుటకు కమిటీలు యేర్పాటుచేయబడినవి మంత్రసానులకు సంబంధించినవిద్యను పరీక్షలను తనిఖీచేయుటకు ఒకకమిటీయు, శస్త్రచికిత్సనుగూర్చి ఒకకమిటీయు, ప్రసూతివిషయములనుగూర్చి ఒకకమిటీయు యేర్పాటు చేయబడెను.

బ్రిటన్‌లోను జనరల్ మెడికల్ కౌన్సిల్ వారు భారతీయ వైద్యపట్టములను అంగీకరించుటకు వరకులేనియును విషయమునుగూర్చియు చర్చించబడెను.

౫౦ మైళ్ల పొడవు మంచుగడ్డ దిగజారుచుండుట

హిమాలయప్రాంతములలో భయము

బ్రహ్మపుత్రానదిలో ౫౦ మైళ్ళపొడవును ౮ మైళ్ళ వెడల్పునుగల బ్రహ్మాండమైన మంచుగడ్డయొకటి నెమ్మదిగా జరుగుచుపోవుచున్నదనియు, అది క్రమక్రమముగ కరుగుచున్నదనియు, అదిపూర్తిగా కరిగినప్పుడు ౧౮౭౦లో అస్సాం బెంగాలురాష్ట్రములను అధికముగ బాధించిన ప్రవాహముకంటె గొప్పప్రవాహము బ్రహ్మపుత్రలో సంభవించునదనియు నదియా సరిహద్దులోనుండు పొలిటికల్ ఆఫీసునుండి బ్రహ్మపుత్రలోయలోజిల్లా అధికారులకు తంతివార్తలువచ్చెను.

గోలకొండ బుక్ డిపో

మావద్ద ముద్రితమై ఖర్చైపోయిన గ్రంథములు.

౧. భారతీయ స్త్రీధర్మములు.
౨. పునహా వ్యవసాయ ప్రదర్శనము.
౩. హిందువుల పండుగలు.
౪. పంచముల చరిత్ర.
౫. తిప్పన్న చరిత్ర.

ఇవి మరల ముద్రింపబడవు

కొలదిగానున్న ప్రతులు

౧. కర్నూలురాజుల వంశావళి: చారిత్రిక కవిత; పూర్వము తాటాకుల ప్రతినుండి ముద్రించినది. ౫౦ ప్రతులుమాత్రమే మిగిలినవి. ౦-౨-౦

౨. కృష్ణాలహరి: శ్లోకములు, తెనుగు పద్యములు, ఆస్తికులకు పారాయణ యోగ్యము. కవిపండితులకు జ్ఞానవర్ధకము. ౨౫ ప్రతులుమాత్రమే మిగిలినవి. ౦-౧-౦

౩. చారుమినారు: పద్యములు, సచిత్రము. ౪౦ ప్రతులుమాత్రమే. ౦-౧-౦

౪. రఘునాథ్. శివాజీసేనాని సంబంధమగు అద్భుతమగు చారిత్రికగాథ. ౫౦ ప్రతులు మాత్రమే. ౦-౧-౦

ఇవి మరల ముద్రింపబడవు

తగ్గింపు ధరలు

౧. రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రిక: రెడ్లక్షత్రియత్వ నిరూపక గ్రంథము. సుమారు ౨౦౦ పుటలు. శ్రీ శేషాద్రిరమణకవి ప్రణీతము. ఇదివరలో ౧-౮-౦ వెలయుండెను, ఇప్పుడు ౧ రూపాయికి తగ్గింపు చేయబడినది. ౧-౦-౦

౨. ఉచ్ఛలవిషాద నాటకము: కాశ్మీరుచారిత్రిక నాటకము. సురవరము ప్రతాపరెడ్డిగారు కర్త. ఇదివరలో నిది ౧౨ అణాలుండెను. ఇప్పుడు వెలతగ్గింపబడినది. ౦-౧౦-౦

౩. సంఘోద్ధరణము: సంఘసంస్కార ప్రచారము చేయువారందరును చూడవలసిన గ్రంథము. ఇదివరలో ౯ అణాలుండెను. ఇప్పుడు ౦-౬-౦

౪. కృష్ణార్జున సంవాదము లేక గయోపాఖ్యానము: తిమ్మరుసు అల్లుడగు నాదెండ్ల గోపప్రధానికృతము ద్విపద. ఈ గ్రంథము మరెచ్చటను దొరకదు. సుమారు ౫౦ పుటలు. ఇదివరలో ౬ అణాలు వెలయుండెను. ఇప్పుడు ౦-౪-౦

౫. గోలకొండ సంవత్సరాది సంచికలు; మొదటిది రెండవది. రెండునుకలిసి ౨౦౦ పుటలు కలవు, సుమారు ౫౦ పటములు; ఇదివరలో నీరెంటివెల ౧ రూపాయి యుండెను- యిప్పుడు ౦-౮-౦

౬. గోలకొండ కవులసంచిక: పద్యములు ప్రకటింపబడిన కవులకు ౮ అణాలుండెను. ఇక ముందుకు అట్టివారు చందాదారులవలెనే కొనవలెను. చందాదారులకు ౧-౦-౦ ఇతరులకు ౨-౦-౦

యీతగ్గింపు ధరలు మూడు మాసములకు మాత్రమే. మూడు మాసములయనంతరము మరల యథావిధిగా హెచ్చింపబడును. పుస్తకములన్నియు నొకేతడవ కొనువారికి మేమే టప్పాఖర్చు భరింతుము.

యతులు మావద్ద దొరకును. ౧౦౦ కి ౨-౦-౦
౧౦౦ కి ౨-౦-౦

గోలకొండపత్రికా మేనేజరుకు వ్రాసి తెప్పించుకొనుడు.

ఆరోగ్యము: వైద్యము

సన్నిపాత జ్వర చికిత్స

(డాక్టరు కర్నె యల్లమందగారు)

ఈజ్వరము ఒకవిధమైన విషపు గాలివలన దోషప్రకోపమువలన గలుగుచున్నది. ఇది౭దినములు లేక ౧౧, ౧౫, ౧౮, ౨౧ దినములవరకు అత్యుగ్రముగా నుండి, తరువాత శాంతించును, లేక చంపును. దోషము యొక్క ప్రకోపములవలన వాతపిత్తశ్లేష్మములు త్రయ ప్రకోపములవలన సన్నిపాతము ౧౩ రకములున్నట్లు ఆయుర్వేదమందు వ్రాసియున్నారు. యీజ్వరము కలిగినవారికి క్రిందిలక్షణములుండును.

శరీరమంతయు తడికిపోవుట, బొబ్బలు లేచుట, నాలుక పల్లబడి లేక ఎర్రబడి ముండ్లువలె యేర్పడుట, శరీరమంత యుబ్బుట, నోటినుండి రక్తము పడుట. ముక్కునుండి చెవులనుండి రక్తము కారుట మొదలగులక్షణములు గలుగును. దోషముల యొక్క బలాబలముల ననుసరించి జ్వరమునందు భయంకర సంధిరోగము లేక సన్నిపాతము గలుగును. ... గొంతు, చెవులు, కాళ్ళు వీటి యొక్క సంధులయందు వాపు గలుగును. ... యేర్పడును. ... దీనిని జెప్పినను చెప్పవచ్చును.

ఇట్టి సాంక్రామిక రోగమునందు నాటువైద్యులు ప్రత్యక్ష జ్ఞానహీనులు సాధారణజ్వరముల కిచ్చునట్టి రసవిషగంధక పాషాణములు గలిసిన తైలము మందులను సర్వసాధారణముగా నుపయోగించుచున్నారు.

* * *

ఈమందులు శాస్త్రానుకూలముగా చేయవలెనన్న వైద్య శాస్త్రజ్ఞానము, అనుభవజ్ఞానము గలవారికి తప్ప సామాన్యులకు వీలుగునవి గావు. వీటిని మందు చేయవలెనన్న ముఖ్యద్రవ్యములను శుద్ధి చేయుటకు సహితము యెంతో ప్రయాసపడవలసి యున్నది. యీవిధముగా ... చేయవలసిన మందులను ... ఒక్కరోజు సేవించునట్లు జేసి రోగులకుపయోగించుచున్నారు; ... యేదిజరిగినను యున్నట్లు ... కొంతవరకు సంతోషపడవలసి యున్నది.

సన్నిపాతములో గర్భమందున్న పేగులు పుండ్లు పడి ప్రాణము పోవును, ఒకప్పుడు పేగులయందు పుట్టిన వ్రణము చితికి రక్తము ప్రవహించుటయు గలదు. అట్టివేళలో విషపాషాణములు గలిసిన యీమందులు చితికియున్న వ్రణము ద్వారా శరీరమునందుండు రక్తములో నికి పోయి ప్రాణాపాయమును కలుగజేయును; ... శరీరపుష్టి ... మొదలగునవి ... యీమందులు యిచ్చి ... రోగమును ప్రబలము జేయుచున్నారు. ఆహా! ఎంత ఘోరము శాస్త్రజ్ఞానహీనులు చేయునట్టి అవివేకచికిత్స వలన ఎందరు మృత్యుదేవతకు బలి యగుచున్నారో అపర్యాప్యమునకే తెలియవలెను. ... మోసపు మాటలు నమ్మి ... విషపదార్థమునైనను అమృతమువలె పుచ్చుకొనుచున్నారు. ఇది తెలిసిన యెంతటివారైనను ... వాపముక్తి ... గాక.

ఈమందులలో దేనిలోనైనను స్ఫోటక సంబంధమైన అమ్మవారి జ్వరములకు ఉపయోగించుట లేదుగదా! ఎందువలన అట్టి దోషము నశింపజేయుటకు యీమందులకు శక్తిలేదుగదా. యిట్టి రోగములు సన్నిపాత జ్వరమును యీమందులెట్లు తగ్గింపగలవు;

ఈమందులనిచ్చి సన్నిపాతమును పోగొట్టుచుండిరేదా యనికొందరనవచ్చును; సాధారణజ్వరము తీవ్రత్వముగా నున్నప్పుడు సన్నిపాతమని గ్రహించి యీమందులనిచ్చి రోగము ... లేకపోలేదు, ఇట్టి యొన్నియో సన్నిపాతములక్రింద చేర్చుకొనబడు చున్నవి.

... రోగము శమించుట శమించకపోవుట ... వైద్యుని ... లేదు, ఒకప్పుడు ... దోషముల యొక్క బలము తగ్గగానే జ్వర

[illegible] ఒకప్పుడు [illegible] మహమ్మదీయులు [illegible] యున్నది. [illegible] వైద్యమును [illegible] రోగము [illegible] చేయుచున్నది. [illegible]

అట్టివి కేవలము [illegible] ఉపయోగించవలసిన [illegible] వైద్యము [illegible] [illegible]

[illegible]

—సమదర్శి.

అది - ఇది - అన్నీ

క్రిందటి వారం మేము కృష్ణాపత్రికలో "ఒక ఆంధ్రాభిమాని" చేసిన పొరపాటును విమర్శించియున్నాం. అంతకన్న గొప్ప అపరాధం మా భాస్కర రామమూర్తి గారు చూపించారు. పాపం ఈ "ఆంధ్రాభిమాని" (ఆంధ్రరాష్ట్ర) పరిపాటులతో తెలిసినట్టులేదు. ప్రముఖాంధ్ర [illegible] ఒకమాట ఆంధ్రాభిమానులకు తెలుస్తుంది. అందులో [illegible] ......కొంతియైన (నైజాం ఆంధ్ర)లో మహారాష్ట్రులు [illegible] ......అదృష్టమేమో మనకి........ [illegible] విజ్ఞానము [illegible] ....మీవంటివారు ఆంధ్రజాతి [illegible] ఇప్పుడైనా ఆంధ్రాభిమానులకు తెలిసిందా? [illegible] ఇప్పుడేనాటి [illegible] మా మాసపత్రికలో [illegible] ఆంధ్రాభిమాని [illegible] ఇప్పటికి మా భాస్కర రామమూర్తి గారు క్షమించారా......కొవిమాందుకు [illegible]

* * * * *

[illegible] పత్రికలో [illegible] [illegible]

* * * * *

[illegible]

* * * * *

—సొంతముగా తెలుగువ్యాకరణము [illegible] శాస్త్రిగారిది. కాని తెలుగు భాషమాత్రం [illegible] ఎందుకంటారా? [illegible] కాని తెలుగుభాష ఇప్పటికిపట్టుకు [illegible] కు సరళంగారాదట. అయితే పెద్దమనుషుల్లో ఆంధ్రభాషను వీరు వ్రాతలలోనూ, పుస్తకాలలోనూ [illegible] ఏమిలాభం? వ్యాకరణం లోపం దేది [illegible] ఉపయోగపడుతుందా?

వీరిలో తెలుగు వ్యాకరణం నిలుపాలంటే, [illegible] ఆంధ్రులైనా వీరికి ఆంధ్ర వ్యాకరణం చేయాలి. లేకపోతే [illegible] కాలంలో హిందీలో మునిగి తేలారు; ఇప్పుడు తురకంలో మునిగి తేలుతారు—చివరకు తెలుగు వ్యాకరణం [illegible]

* * * * *

మద్రాసు ప్రభుత్వం గారి [illegible] ప్రదర్శనం పెట్టితే బాగా ఉంటుంది. [illegible] తాలూకాలోనూ, పుర [illegible] అన్ని పట్టణములలోనూ స్వదేశీ ప్రదర్శనాలను పెట్టి [illegible] దేశంలో [illegible] చేయవచ్చు. [illegible] విజాంరాష్ట్ర పత్రికలకు [illegible]

* * * * *

ప్రభుత్వంగారి [illegible] చందాలు ప్రతి [illegible] లోనూ [illegible] [illegible]

* * * *

నిజాంరాష్ట్ర విద్యావిధాన సంస్కర్తలకోలో [illegible] ఉర్దూభాష ద్వారా విద్య [illegible] తెలుగు [illegible] నిజాంరాష్ట్రములో [illegible] ఆంధ్ర సంస్థానములలో [illegible] విద్యాసౌకర్యము [illegible] ఏమి చేయుచున్నారు? [illegible] సంస్థానాలలో [illegible] పండితులు [illegible] సంస్థానాధిపతులు [illegible] విద్యా [illegible]

* * * *

[illegible] రెడ్డిగారికి [illegible] సంస్థానాలలో [illegible] హైదరాబాదులో [illegible] రెడ్డిగారు [illegible] ప్రతి ఆంధ్ర సంస్థానంలోనూ, [illegible] రెడ్డిగారి [illegible]

* * * *

[illegible] సంస్థానములలో [illegible] రెడ్డిగారు విద్యాసౌకర్యము [illegible] ఎంత [illegible] అందరికీ తెలిసినదే. [illegible] సంస్థానాధీశులు [illegible]

—(ముప్పవరాయుడు)

భజనసమాజస్థాపన

[illegible] యనంతగిరియను గ్రామమందు శ్రీసీతారామచంద్ర భజనభక్త సమాజమను పేరిట భజనసమాజమును స్థాపించి [illegible] తదాది ప్రతిదినము సాయంకాలము [illegible] రాములవారి దేవాలయమునందు భజనచేయుచున్నారు [illegible] రావుగారు తెలుపుచున్నారు.

గోలకొండపత్రిక

ప్రతి సోమ, గురువారములలో ప్రకటింపబడును

సంవత్సరముచందా రూ. ౬-౦-౦

అర్ధసంవత్సరముచందా రూ. ౩-౦-౦

(అర్ధ సంవత్సరముకంటె తక్కువచందా తీసికొనబడదు.)

ఒకప్రతిక ౦-౧-౦

ప్రాతపత్రికకు వెల ప్రత్యేకము

ప్రకటనలకేట్లు ప్రత్యేకముగ వ్రాసిన తెలుపబడును.

కల్పికాస్త్రీలకు చాలాసరసము గనుక వర్తకులకు మంచిలాభము.

మేనేజరు

గోలకొండపత్రిక కార్యాలయము

సుల్తానుబజారు, హైదరాబాదు (దక్కన్)

STAMP

Printed and Published by G. Ramakrishna Reddy at the Golkonda Power Press, Hyderabad. Editor K. Balakrishna Redd